

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Julkishallinto ja juridiikka

Eetu Kauppinen

TUOMIOSTA VAPAUTUMISEEN – VALVONTARANGAISTUKSEEN TUOMI-
TUN VALVONTA

Opinnäytetyö 2015

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Julkishallinto ja juridiikka

KAUPPINEN, EETU	Tuomiosta vapautumiseen – valvontarangaistukseen tuomitun valvonta
Opinnäytetyö	47 sivua + 3 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Päivi Ollila
Toimeksiantaja	Lahden yhdyskuntaseuraamustoimisto
Tammikuu 2015	
Avainsanat	valvontarangaistus, rikosseuraamuslaitos, sähköinen valvonta, tukipartio, laadullinen tutkimus

Valvontarangaistus on enintään kuuden kuukauden mittainen ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan tuomittava samanpituisen rangaistus. Se perustuu sähköiseen valvontaan. Valvonnan aikana tuomittu käy töissä, mutta hänen kotoa liikkumistaan on rajoitettu tarkalla aikataululla. Opinnäytetyössä selvitetään, mitä valvontarangaistuksen valvonta pitää sisällään ja millaisia toimenpiteitä käytännössä täytäntöönpanon aikainen valvonta vaatii Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, ja siinä käytettiin teemahaastattelua. Pääosin opinnäytetyö rakentuu lainopillisesta materiaalista, johon on saatu syvyyttä ja käytännön näkökulmaa rikosseuraamustyöntekijöiden sekä käytännön työtä tekevän tukipartion haastatteluilla Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistolla. Haastattelut ovat toteutettu syksyllä 2014. Omat havainnot ja työharjoittelussa oppiminen myös tukivat valvontarangaistuksen tuntemista.

Tutkimuksessa selvisi, että valvontarangaistus saattaa olla joillekin tuomituille ankara rangaistus. Tuomittua valvotaan ympärivuorokautisesti ja valvontaa suoritetaan pistokokein useita kertoja viikossa. Tuomitun pitää noudattaa tarkasti hänelle tehtyä viikkoaikataulua ja hänen ehdoton velvollisuutensa on pysyä päihteettömänä. Valvontarangaistuksen ankaruutta lisää se, että velvoitteiden rikkominen voi johtaa tuomion muuntamiseksi ehdottomaksi rangaistukseksi.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Public administration and law

KAUPPINEN, EETU

From judgement to release – Monitoring sentence and monitoring of the offender

Bachelor's Thesis

47 pages + 3 pages of appendices

Supervisor

Päivi Ollila, Senior lecturer

Commissioned by

Lahti Community Sanctions Office

January 2015

Keywords

monitoring sentence, criminal sanctions agency, electronic monitoring, support patrol, qualitative research

Monitoring sentence is used to replace a part of unconditional prison sentences and it can be six months at most. It is based on electronic monitoring. Offenders go to work, but movement in and out of the apartment is restricted by a precise schedule. The purpose of thesis was to examine what monitoring sentence and monitoring itself are in practice.

This thesis is a qualitative research and theme interviews were used. Mostly the thesis is based on juridical material, that was analyzed with precision and practical perspective through the interviews with the workers of the Criminal Sanctions Agency and supervision patrols from Lahti Community Sanctions Office. The interviews were carried out in the autumn of 2014. My observations and practical training learning also supported to understand this new sanction form better.

The study revealed that monitoring sentence may be a severe punishment for some offenders. Convicted are monitored round-the-clock and monitoring is carried out at random several times a week. The abstinence from substances is supervised with the help of breath and drug tests when needed. Offenders should follow the week schedule which is carefully made for them and they have an obligation to abstain from intoxicants and alcohol. If convicted breaches the obligations, the rest of their sentence is converted into unconditional imprisonment.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	8
3	RIKOSSEURAAMUSLAITOS	10
	3.1 Valvoja	11
	3.2 Tukipartio	12
4	VALVONTARANGAISTUS	13
	4.1 Tuomitseminen	14
	4.2 Valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytykset	15
	4.3 Valvontarangaistukseen tuomitsemisen esteet	17
5	TUOMITUN VELVOLLISUUDET	18
	5.1 Päähteettömyys	19
	5.2 Olinpaikkavelvoite	20
6	TÄYTÄNTÖÖNPANON ALKAMINEN	21
	6.1 Usean valvontarangaistuksen täytäntöönpano	24
	6.2 Toimintavelvoite	24
	6.3 Valvontakäynnit ja tukikäynnit	27
	6.3.1 Turvatarkastus ja virka-apu	29
	6.4 Velvollisuuksien rikkominen	30
	6.4.1 Tilapäinen poikkeaminen	32
	6.4.2 Korkeimman oikeuden tapaus 2014:12: Velvollisuuksien rikkominen	32
7	TÄYTÄNTÖÖNPANON KESKEYTYS	35
	7.1 Väliaikainen keskeytys	35
	7.1.1 Velvoitteen rikkomisepäily ja suostumuksen peruuttaminen	35

7.1.2 Olosuhteiden muutos	36
7.1.3 Kuuleminen	37
7.1.4 Päätös	38
7.2 Tilapäinen keskeytys	38
8 VALVONTARANGAISTUKSEN MUUTTAMINEN VANKEUDEKSI	39
9 VALVONTARANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON PÄÄTTYMINEN JA EHDONALAINEN VAPAUS	40
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
LÄHTEET	45
LIITTEET	

Liite 1. Haastattelukysymykset

Liite 2. Valvontarangaistuksen keskeyttäminen ja muuntaminen vankeudeksi

Lyhenteet

HE	17/2010 Hallituksen esitys Eduskunnalle valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
VraA	1080/2011 Valtioneuvoston asetus valvontarangaistuksesta
VraL	Laki valvontarangaistuksista 8.4.2011/330

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia muutama vuosi sitten käyttöönotetusta rangaistusmuodosta, valvontarangaistuksesta saatuja kokemuksia rikosseuraamustyöntekijän näkökulmasta ja toimenpiteitä, joita varsinaisen seurannan aikana Rikosseuraamuslaitoksessa selvitetään. Opinnäytetyöni keskeisimmät näkökulmat ovat, kuinka valvontaa suoritetaan käytännössä ja kuinka valvottavan velvoitteiden noudattamista ja noudattamatta jättämistä valvotaan sekä mitkä yleisesti ovat valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana tuomitun velvollisuudet.

Aiheen valintaan vaikutti se, että valvontarangaistuksia ei ole tutkittu paljon. Ulkopuoliselle valvontarangaistus ja käytännön valvonta voivat olla melko tuntemattomia käsitteitä. Monesti myös keskusteluissa näkee tai kuulee väitteitä siitä, onko valvontarangaistus edes rangaistus, koska tuomittu saa toimeenpanon aikana oleskella kotonaan. Opinnäytetyöllä tuon esiin täytäntöönpanon aikaisia velvollisuuksia käytännönläheisesti. Opinnäytetyö voi myös toimia käytännön täytäntöönpanon ohjeena valvontarangaistukseen tuomitulle.

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena olemassa olevan tiedon eli lainopillisen tekstin sekä haastatteluiden pohjalta. Haastattelin temahaastatteluina Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä sekä valvontarangaistuksen käytännön työtä suorittavaa tukipartioita eli tukipartion ohjaajia Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistolla. Valvojia haastattelin 9.10.2014 ja tukipartion ohjaajia 13. 14. ja 17.10.2014. En tarvinnut työssäni tutkimuslupaa, sillä en haastatellut rikosseuraamusasiakkaita, vaan kahta valvojaa ja kahta tukipartion ohjaajaa.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita, kun määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Laadullisessa tutkimuksessa aineistona voi olla vaikka yhden henkilön haastattelu. Kvalitatiivisessa tutkimuksen yksi piirre onkin, että aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena. (Alasuutari 1999, 38.)

Suoritin opintoihini kuuluvan juridiikan käytännön kurssin viikon mittaisen harjoittelujakson Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistossa, jossa seurasin viikon ajan valvontarangaistuksen parissa työskenteleviä virkamiehiä, lähinnä valvojia ja tukipartiota. Harjoittelujakso auttoi ymmärtämään Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa, koska pääsin tukipartion mukana seuraamaan toimiston ulkopuolella tapahtuvaa kenttätöitä.

Varsinainen opinnäytetyön aihe valikoitui sillä, että valvontarangaistuksia ei ole vielä paljon tutkittu, ja halusin päästä selvittämään, millaista valvontarangaistus ja varsinkin tuomitun valvonta on käytännössä. Valvontarangaistuksen suorittaneita on vasta niin vähän, että otanta olisi pieneksi ja haastatteluiden määrä olisi ollut vähäinen, joten katsoin paremmaksi tutkia asiaa työntekijöiden näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoria rakentuu Suomen rangaistusjärjestelmän kuvauksesta ja siitä, kuinka valvontarangaistus on tullut osaksi suomalaisia rangaistuslajeja. Tutkimukseni keskittyy ensisijaisesti valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon. Valvontarangaistuksen lausuntovaihe on pohjustuksena varsinaiselle täytäntöönpanolle.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Väestön hyvinvointi ja koulutuksen sekä työllisyyden turvaaminen ovat suomalaisen yhteiskuntaelämän peruspilareita turvalliseen elämän ylläpitoon. *Kriminaalipolitiikka on yhteiskunnallista päätöksentekoa ja toimintaa, jonka tavoitteena on rikoksen ehkäiseminen, ennustettavan ja oikeudenmukaisen rikosoikeusjärjestelmän ylläpito, luotettavan rikosseuraamusjärjestelmän toiminnan varmistaminen sekä rikosvahinkojen ja rikollisuuskontrollin aiheuttamien kustannusten minimoiminen ja oikeudenmukainen jakaminen.* (Oikeusministeriö 2007).

Suomen kriminaalipolitiikassa on etsitty vaihtoehtoisia rangaistusmuotoja. Ehdotonta vankeusrangaistusta pidetään usein sosiaalista ja taloudellista tilannetta heikentävänä tekijänä, sillä perhesuhteet sekä työ ja opiskelu saattavat kärsiä jo lyhyestäkin vankilassa suoritettavasta ehdottomasta rangaistuksesta. Jos valvontarangaistusta suorittava käy töissä, ei hänen taloudellinen asemansa huonone samassa määrin kuin ehdottomassa rangaistuksessa. Myös rikollisuudesta irtautumiseen eli desistanssiin pyritään. Rikosten uusintaa pyritään hillitsemään sekä tuomittuja sopeuttamaan yhteiskuntaan, mitkä onnistuvat parhaiten valvotusti kuntouttavien toimin vapaudessa. (Rautiainen, 2012, 5) Laki valvontarangaistuksesta 8.4.2011/330 astui voimaan ensimmäinen marraskuuta vuonna 2011 (HE 17/2010 vp).

Oikeusministeriö kriminaalipoliittisessa ohjelmassaan (Oikeusministeriö 2007, 1) mainitsee pyrkimyksensä rikosseuraamusjärjestelmän kehittämisen monipuolisemmaksi ja sosiaalisesti tasa-arvoisemmaksi. Oikeusministeriö onkin listannut tavoitteekseen päihdehuollon kytkemisen aiempaa tiiviimmin osaksi yhdyskuntaseuraamuk-

sia. Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö madaltaa usein lainrikkoja kynnystä rikoksen tekemiseen. Päihteet ja rikollisuus liittyvät usein yhteen, joten päihderiippuvaista voidaan vierottaa ja kuntouttaa valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana. Kuntoutuksen avulla päihdeongelmista kärsivä tuomitulla on paremmat edellytykset suoriutua valvontarangaistuksesta. (HE 17/2010.)

Suomeen ei oteta käyttöön uudenlaisia rangaistuslajeja usein. Viimeisimpinä useamman vuoden koeajan jälkeen vuonna 1997 otettiin vakiintuneeseen käyttöön yhdyskuntapalvelu ja vuonna 2005 nuorisorangaistus. Valvontarangaistus otettiin käyttöön 1.11.2011 ilman koeaika. Syy koeajattomuuteen oli, että muissa Pohjoismaissa, etenkin Ruotsissa hyvää palautetta saanut valvontarangaistus on ollut käytössä jo vuodesta 1994 lähtien. (Mohell 2012.)

Lahdessa ja sen ympäryskunnissa valvontarangaistuksia on tuomittu marraskuun alkuun mennessä 34 tuomiota (Valvojan haastattelu). Suomi on kuitenkin vielä paljon jäljessä Ruotsin valvontarangaistustuomioiden määrästä, koska vuonna 2011 Ruotsissa valvontarangaistuksen aloitettiin noin 2200 (Mohell, 2012). Vuonna 2013 Suomessa oli yhteensä 196 aloitettua valvontarangaistuksen toimeenpanoa (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013).

Ruotsissa sähköinen valvonta on ollut kokeiluluontoisesti käytössä jo vuodesta 1994, jolloin se voitiin tuomita enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistuksen sijasta. Vuonna 1999 sähköinen valvonta vakinaistettiin Ruotsissa lainsäädäntöön. Vuodesta 2001 lähtien vähintään kuuden kuukauden ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksen suorittava on voinut hakea tuomion loppuosan suorittamista valvotussa vapaudessa. Vuonna 2005 käytäntöä muunnettiin siten, että valvontaa voidaan käyttää enintään kuuden kuukauden vankeuden sijaan. (HE 17/2010.)

Ensimmäiset valvontarangaistukset Suomessa tuomittiin vuoden 2012 alussa. Vuonna 2013 alkaneita valvontarangaistuksia oli 196 ja päättyneitä 162. Toimeenpantavaksi tuli 223 valvontarangaistusta ja suoritettu aika oli keskimäärin 64 päivää. Suurin osa vuonna 2013 valvontarangaistukseen tuomituiden rikoksista oli 59 % osuudella liikennejuopumuksia. Omaisuus ja väkivaltarikokset saivat kummatkin noin kymmenen prosentin osuuden valvontarangaistukseen tuomittujen tuomituista rikoksista. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013.)

Valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytyksenä on, että se edistää tuomitun sosiaalista selviytymistä ja ehkäisee uusien rikosten tekemistä. Valvontarangaistusta suorittavan velvollisuus on pysyä kotona tai muussa asumiseen tarkoitetussa paikassa, jolloin hänellä ei ole rangaistuksen toimeenpanosuunnitelmaan liittyvää sovittua ohjelmaa. Rangaistusmuodon valmistelussa on lähdetty siitä, että se olisi tarkoitettu sellaisiin tapauksiin, jossa yhdyskuntapalvelu ei ole ollut toimiva tai sen arvellaan olevan toimimaton. Tuomitulta myös itseltään vaaditaan suostumus valvontarangaistuksen täytäntöön panemiseksi. (Työryhmämietintö 2009, 74)

3 RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen. Sen toiminta on säädetty laissa rikosseuraamuslaitoksesta 27.11.2009/953. Sen tavoite on osaltaan ennaltaehkäistä uusintarikollisuutta ja taata kansalaisille turvallisuutta. Tehtävänä Rikosseuraamuslaitoksella on lain rikosseuraamuslaitoksista 3:§:n mukaan seuraava: *ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen nuorten rikoksentekijöiden valvonta, nuorisorangaistuksen, yhdyskuntapalvelun, vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano, ehdonlaiseen vapauteen päästettyjen valvonta sekä tutkintavankeuden toimeenpano ja muu rangaistusten täytäntöönpano sen mukaan kuin niistä erikseen säädetään.*

Vuodesta 2011 lähtien Rikosseuraamuslaitos on suorittanut ulosottoviraston kanssa yhteistyössä valvontarangaistuksen täytäntöönpanon (VraL 5§). Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö lähettää täytäntöönpanomääräyksen tuomitun kotipaikan ulosottomiehelle, joka kirjaa tuomiotiedot ulosoton rekisteriin. Samalla tieto lähetetään sähköisesti vankitietojärjestelmään.

Ulosottomies lähettää tuomitulle täytäntöönpanoilmoituksen, jossa mainitaan päivämäärä, jolloin tuomittu on määrätty ilmoittautumaan viimeistään yhdyskuntaseuraamustoimistolle toimeenpanosuunnitelman laatimista varten. Tieto ilmoittautumispäivästä ja täytäntöönpanomääräyksestä lähetetään yhdyskuntaseuraamustoimistolle, mihin tuomitun on määrä ilmoittautua sekä joskus myös Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle. (Oikeusministeriö 2013, 21.)

Jos tuomittu ei ole määräaikaan mennessä ilmoittautunut yhdyskuntaseuraamustoimistoon, mutta ulosottomiehen mukaan tuomittu on saanut tiedoksiannon, yhdyskuntaseuraamustoimisto ilmoittaa asian syyttäjälle. Tällöin syyttäjä voi ryhtyä valvontarangaistuksesta annetun lain 19§:n mukaisiin toimenpiteisiin valvontarangaistuksen muuntamiseksi takaisin vankeudeksi. (Oikeusministeriö 2013, 21.)

Oikeusministeriön työryhmämietinnössä on ehdotettu, että valvontarangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aloittamiseen liittyvät tehtävät siirrettäisiin ulosottolaitokselta Rikosseuraamuslaitokselle. Siirto vähentäisi työmäärää, ja prosessi nopeutuisi ja yksinkertaistuisi. (Surakka 2013.)

Lahden yhdyskuntaseuraamustoimisto vastaa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta Päijät-Hämeen alueella, johon kuuluvat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. (Rikosseuraamus.fi) Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistossa työskentelee 12 henkilöä, joista viisi henkilöä toimii valvontarangaistuksen täytäntöönpanotehtävissä. (Valvojan haastattelu)

3.1 Valvoja

Valvontarangaistuksissa valvojan tehtävä on pitää huolta, että tuomittu pitää yhteyttä rangaistuksen aikana ja osallistuu valvontatapaamisiin toimeenpanosuunnitelman mukaisesti (Mohell. 2011). Valvoja myös tekee tuomitulle viikkosuunnitelman, missä erotellaan käytännössä minuutilleen tuomitun päiväohjelma kaupassakäynteineen ja ulkoiluineen (Valvojan haastattelu).

Valvoja vastaa kokonaisvaltaisesti rangaistukseen sisältyvän toiminnan suunnittelemisesta, toteuttamisesta ja valvonnasta sekä sen määrästä siten, että se edesauttaa tuomitun sijoittamista yhteiskuntaan sosiaalisesti hyvinvoivana. Valvoja myös tekee muutokset viikkosuunnitelmaan, jos tuomitun elämäntilanne muuttuu.

Valvojan tehtäviin kuuluvat Hallituksen esityksen 17/2010 mukaan seuraavat:

1) valvoa tuomitulle tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamista;

- 2) olla yhteydessä tuomittuun ja riittävässä määrin tehdä sekä ennalta ilmoitettuja että ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä tuomitun asuntoon;
- 3) olla yhteydessä paikkaan, jossa tuomittu osallistuu 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ja tarvittaessa tehdä sinne valvontakäyntejä;
- 4) olla tarvittaessa yhteydessä tuomitun kanssa samassa asunnossa asuviin ja alle 18-vuotiaan tuomitun huoltajaan, edunvalvojan tai muuhun lailliseen edustajaan;
- 5) tukea ja ohjata tuomittua;
- 6) ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta sekä laatia selvitys asiasta;
- 7) huolehtia muista valvontarangaistuksen vaatimista toimenpiteistä.

3.2 Tukipartio

Tukipartion tehtävään valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana kuuluvat valvonta- ja tukikäynnit asuntoon tai viikkosuunnitelmaan kuuluvan pakollisen toimintavelvollisuuden suorituspaikalle kuten työpaikalle tai kouluun (Mohell. 2011). Tukipartion ohjaajan muita tehtäviä ovat seuraavat (Valvontarangaistuksen täytäntöönpanokäsikirja):

- 1) tukipartio suorittaa valvontalaitteiden asentamisen ja niiden poisottamisen joko keskeytystilanteessa tai täytäntöönpanon päättyessä sekä toiminta hälytystilanteissa.
- 2) koti tai valvontakäyntien ja toimintavelvollisuuden suorittamispaikoilla tehtävien käyntien suunnittelu ja toteuttaminen.
- 3) viikkoaikataulun suunnitteluun osallistuminen yhdessä valvojan kanssa.
- 4) päihitteettömyyden ja muiden tuomitun velvollisuuksien valvonta ja noudattamisen kontrolloiminen.
- 5) tuomitun tukeminen ja ohjaaminen.
- 6) tuomitun läheisten ohjeistus ja neuvonta täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa.

7) sähköisen valvonnan keskusvalvomosta saapuviin hälytyksiin vastaaminen ja niihin reagoiminen.

8) ensiselvitys tuomitun velvollisuuksien rikkomistilanteissa ja jatkokäsittelyyn osallistuminen valvojan kanssa.

9) raportointi toiminnan seurantaan varten ja valvontatapahtumien dokumentointi van-
kitietojärjestelmään.

10) yhteistyö valvojien ja keskusvalvomon kanssa.

Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistolla työskentelee kaksi tukipartion ohjaajaa, jotka molemmat ovat työskennelleet aiemmin vanginvartijoina.

4 VALVONTARANGAISTUS

Marraskuun ensimmäisenä päivänä 2011 tuli voimaan laki rikoslain muuttamisesta (329/2011), jolla lisättiin rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään uusi rangaistuslaji, valvontarangaistus. Valvontarangaistus kuuluu yhtenä rangaistusmuotona suomalaisiin yleisiin rangaistuslajeihin, joita ovat rikesakko, sakko, ehdollinen vankeus, yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdoton vankeus. (RL 6 luku 1.§) Valvontarangaistus sijoittuu ankaruudeltaan yhdyskuntapalvelun ja ehdottoman vankeusrangaistuksen väliin, ja se voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden mittaisena. (Rautiainen. 2012, 2)

Valvontarangaistusta ei voida tuomita suoraan kuten ei myöskään yhdyskuntapalvelua, vaan ensin pitää tuomita ehdoton vankeusrangaistus. Nykyään yhdyskuntapalvelua kuitenkin voidaan tuomita määrätyn mittaisen ehdottoman rangaistuksen sijasta. Yhdyskuntapalveluksi voidaan RL 6:11:n mukaan muuntaa enintään kahdeksan kuukauden ehdoton rangaistus. Valvontarangaistukseksi voidaan kuitenkin muuntaa enintään kuuden kuukauden ehdoton tuomio. (Majanen. 2014, 136)

Valvontarangaistus on teknisin apuvälinein toteutettua sähköistä valvontaa tuomitun asuntoon ja hänen haltuunsa tai kehoon kiinnitettävillä valvontalaitteilla. Valvontarangaistukseen kuuluu myös tuomitun kotiin satunnaisesti tehtävät valvontakäynnit. Tuomitulta edellytetään ehdotonta päihteettömyyttä, jota valvotaan testein. Rikosseu-

raamuslaitoksen virkamiesten täytyy myös pitää tarpeeksi yhteyttä tuomittuun ja paikkaan, jossa tuomittu osallistuu hänelle määrättyyn toimintaan. Valvontakäyntejä asuntoon sekä toimintapaikoille suoritetaan sovitusti, mutta myös ennalta ilmoittamatta. (VraL 6§.)

Valvontarangaistus voidaan tuomita silloin, kun rikoksesta tuomittava ehdoton rangaistus on enintään kuusi kuukautta (RL 6. luku 11a. §:1). Kuusi kuukautta on siis valvontarangaistuksen enimmäispituus, joten vakavammat rikokset poissulkevat mahdollisuuden valvontarangaistuksen tuomitsemiseen. Valvontarangaistus myös tuomitaan saman pituisena kuin vankeusrangaistus olisi tuomittu.

Kun syyttäjä päättää nostaa syytteen rikoksesta, josta voidaan tuomita valvontarangaistus, hänen on hankittava Rikosseuraamuslaitokselta selvitys tuomitsemisen kannalta merkityksellisistä seikoista kuten epäillyn asumisolosuhteista, halukkuudesta suorittaa valvontarangaistus ja selviytymismahdollisuudet rangaistuksen suorittamisesta. Jos epäilty antaa suostumuksensa rangaistuksen suorittamisen valvontarangaistuksena, Rikosseuraamuslaitos selvittää epäillyn edellytykset valvontarangaistuksen tuomitsemiselle. (Valvojan haastattelu.)

Valvontarangaistuksen käyttöönottoa on perusteltu mm. sillä, että se on kustannuksiltaan edullisempi kuin ehdoton vankeusrangaistus. Valvontarangaistuksen hinta on noin 60 euroa päivässä, kun vankeusrangaistuksen päivähinta on 180 - 200 euroa. Tekninen valvonta maksaa 2,9 euroa päivässä tuomittua kohden. (Valvontarangaistus käyttöön marraskuun alusta 2011.) Perustamisvaiheessa uusi rangaistuslaji aiheutti lisäkustannuksia, mutta varsinainen tekninen valvonta on melko edullista. Hallinnolliset kulut kuten henkilöstöresurssit aiheuttavat toistaiseksi ison osan valvontarangaistuksen kuluista (Opetusministeriön työryhmämietintö sähköisestä valvonnasta 2007, 41)

4.1 Tuomitseminen

Rikoksentehtijä, joka tuomitaan enintään kuuden kuukauden pituiseen ehdottomaan vankeusrangaistukseen, tuomitaan sen sijasta samanpituisen valvontarangaistukseen, jos aikaisemmin tuomituista valvontarangaistuksista tai ehdottomista vankeusrangaistuksista tai rikoksen laadusta ei ole estettä tuomion suorittamiselle. Aikaisemmat ehdottomat vankeusrangaistukset, rikoksen laatu tai aiemmin tuomitut valvontarangaistukset voivat olla tuomitsemisen esteenä. Valvontarangaistukseen tuomitsemista on

pidettävä perusteluna rikoksenteikijän sosiaalisten kontaktien sekä valmiuksien ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Jatkuva ja katkeamaton oleskelu vankilassa tai valvontarangaistuksen aikana tuomitun asunnossa harvemmin edistää tuomitun sosiaalisia suhteita ja selviytymistä sosiaalisesta elämästä, joten toimintavelvollisuus ja poistuminen asunnosta tehdään useimmiten mahdolliseksi jokaiselle päivälle valvontarangaistuksessa. (RL 6:11 a §.)

Edellytyksenä valvontarangaistuksen tuomitsemiseen on, että rikoksenteikijä on antanut suostumuksensa rangaistuksen suorittamisen valvontarangaistuksena. Ehtona on myös, että samassa asunnossa asuvat täysi-ikäiset ovat omasta tahdostaan suostuneet rangaistuksen täytäntöönpanoon kyseisessä asunnossa. (RL 8.§.) Alaikäisiä eli alle 18-vuotiaita samassa asunnossa asuvien mielipiteitä rangaistuksen tuomitsemisesta kuulee lastensuojeluviranomainen. Lapsen mielipide selvitetään hienovaraisesti, ettei siitä aiheudu haittaa itse lapselle tai tämän läheisten ihmisten välisissä suhteissa kuten lapsen vanhemmille (Lastensuojelulaki 4:20§). Perustellusta syystä kehitystasonsa puolesta kypsä alaikäinen voi estää valvontarangaistuksen täytäntöönpanon ryhtymisen. Aivan pieniä lapsia ei kuulla, mutta tarkkaa ikärajaa ei voida asettaa, koska lasten kehitystaso vaihtelee. Alaikäisen mielipiteet kirjataan toimeenpanosuunnitelmaan liitettävään asiakirjaan.

4.2 Valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytykset

Syyteharkinnassa syyttäjällä on käytössään rikosrekisterinote ja esitutkintapöytäkirja, joiden perusteella syyttäjä harkitsee, voiko valvontarangaistuksen selvityspyyntöä tehdä. Kun syyttäjä päättää nostaa syytteen rikoksesta, josta voidaan tuomita valvontarangaistus, hän pyytää Rikosseuraamuslaitokselta selvitystä, toteutuuko epäillyn valvontarangaistuslain 7§:n mukaiset tuomitsemisen edellytykset. Selvitystyö on laajempi kuin yhdyskuntaseuraamuksen vastaavassa. (Rautiainen 2012, 9)

Valvontarangaistusta ei saa tuomita ilman toimeenpanosuunnitelmaa, jonka Rikosseuraamuslaitos valmistele ja toteuttaa. Toimeenpanosuunnitelma pitää sisällään toimintavelvollisuuden ja päiväohjelman. Rikosseuraamuslaitos arvioi rikoksesta epäillyn asunnon soveltuvuutta rangaistuksen suorittamiselle, toimintavelvollisuuden sisältöä, liikkumistarvetta asunnon ulkopuolelle, henkilökohtaisia olosuhteita sekä yleisesti rikoksesta epäillyn kykyä suoriutua rangaistuksesta, jos rangaistus tuomitaan valvontarangaistuksena. Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse hankkia, jos valvontarangaistuksen

tuomitseminen on epätodennäköistä odotettavissa olevan rangaistuksen laji ja pituus sekä muut seikat huomioiden. (VraL 7§.) Epäillyn suostumus myös vaaditaan ennen tuomiota (Mohell 2011).

Rangaistuksen edellytyksiin kuuluu, että rikoksesta epäilty suostuu rangaistuksen suorittamiseen valvontarangaistuksena. Tuomitun motivaatio ja tahto ovatkin tärkeässä osassa toimeenpanosuunnitelman toteuttamisessa ja rangaistuksen suorittamisessa. Epäillyn pitää olla myös tietoinen täytäntöönpanon aikaisista velvoitteista. Varsinkin aikatauluissa pysyminen ja velvollisuus päihdeettömyyteen ovat tärkeitä painotettavia asioita valvontarangaistuksen täytäntöönpanosta. (Valvojan haastattelu.) Valvontarangaistuksen aikana tehtäviä päihdetestejä varten rikoksesta epäillyn on annettava suunnitelman laatimista varten tiedot käyttämistään lääkkeistä (HE 17/2010). Käytetyt lääkkeet selvitetään, ettei täytäntöönpanon aikana ilmene epäilyksiä väärinkäytetyistä lääkkeistä.

Valvontarangaistuksen tarkoitus on parantaa tuomitun sosiaalisten suhteiden ja valmiuksien ylläpitoa, mikä on vaikeampaa vankilassa. Jos Rikosseuraamuslaitos katsoo, että valvontarangaistuksen tuomitseminen on perusteltua, antaa se oman lausuntonsa tuomitsemisen puolesta. Tuomio voidaan panna täytäntöön, jos se täyttää valvontarangaistuksista annetun lain 7§. Myös syyttävä ja tuomioistuin voivat pyytää toimeenpanosuunnitelmaa selvitysten tekemiseksi (Mohell 2011).

Rikoslain 6:n luvun 11. a § määrittelee valvontarangaistuksen enimmäispituudeksi kuusi kuukautta. Valvontarangaistukseksi voidaan tuomita siis maksimissaan kuuden kuukauden ehdoton rangaistus. Valvontarangaistus on toissijainen seuraamus ja se tuomitaan, jos yhdyskuntapalvelulle on este. Valvontarangaistus ensisijaisesti tuomitaan henkilölle, jolla ei ole aikaisemmin suoritettuja valvonta- tai vankeusrangaistuksia tai niistä aiheutuvia esteitä valvontarangaistukselle. (RL 6 luku 11 a §.)

Rangaistukseen tuomitut ovat useimmiten rattijuopumuksiin ja omaisuusrikoksiin syyllistyneitä. (Oikeusministeriö 2011) Valvontarangaistukseen tuomittiin useimmin rikoslain 23 luvun liikenerikkomuksista lukumääräisesti 114, joista törkeitä 98. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013)

Tapani ja Tolvanen (2011, 276 - 277) pohtivat teoksessa Rikosoikeus – Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano sitä, kenelle valvontarangaistus on ensisijaisesti tar-

koitettu. Heidän mukaansa tuomitut voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään, joista ensimmäiset ovat soveltuvia yhdyskuntapalveluun, mutta eivät syystä tai toisesta suostu suorittamaan rangaistusta yhdyskuntapalveluna. Toiseen ryhmään kuuluvat henkilöt, jotka päihdeongelmansa vuoksi eivät sovellu yhdyskuntapalveluun, mutta pystyvät lupautumaan valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa koskevaan päihdeettömyysvelvoitteeseen ja olemaan siis päihdeettä rangaistuksen ajan. Kolmanteen ryhmään kuuluvat tuomitut, joille ei voida määrätä yhdyskuntapalvelua aiempien yhdyskuntapalveluiden määrän vuoksi.

Nykyään myös totaalikieltäytyjät eli siviilipalvelusta ja asevelvollisuudesta kieltäytyjät sekä siviilipalvelusrikoksesta tuomittu voidaan tuomita valvontarangaistukseen (Vral 38 §) ehdottoman vankeuden sijasta. Totaalikieltäytyjien valvontarangaistuksen pituus on puolet suorittamatta olevasta palvelusajasta siviilipalvelusajaksi muutettuna (Rautiainen 2012, 12.).

4.3 Valvontarangaistukseen tuomitsemisen esteet

Kaikille ei voida tuomita valvontarangaistusta, eikä se edes kaikille sovi. Ensinäkin, jos oletettava tuomion pituus olisi yli valvontarangaistuksen kuuden kuukauden enimmäispituuden, valvontarangaistusta ei voida ottaa huomioon tuomitessa.

Valvontarangaistuksen tuomitsemisen esteistä säädetään valvontarangaistuslain 11 a 2§:n toisessa momentissa. Esteenä voi olla rikoksen laatu tai aiemmat vankeusrangaistukset. Esimerkiksi rikokset, joiden jatkaminen on mahdollista kotona valvontarangaistuksen aikana, aiheuttavat esteen rangaistuksen suorittamiselle. Tällaisia ovat mm. samassa asunnossa asuvan puolison tai muun henkilön pahoinpitely tai huumausainerikokset, joita olisi helppo jatkaa rangaistuksen aikana kotoa käsin. Myös samassa asunnossa asuvien henkilöiden perusteltu kieltäytyminen rangaistuksen toimeenpanon aloittamisesta aiheuttaa esteen valvontarangaistukselle. (Mohell 2011.)

Aikaisemmat ehdottomat vankeusrangaistukset voivat muodostaa esteen valvontarangaistukseen tuomitsemiselle. Myös rikosten toistuvuus voi muodostaa esteen. Tuomioistuimien tarkastelee epäillyn kokonaisrikollisuuden vakavuutta, mitä rikoksia epäillyllä on jo rikosrekisterissään ja millaisia rangaistuksia hän on niistä saanut. (HE 17/2010.)

Aikaisemmat suoritettut yhdyskuntapalvelutuomiot eivät muodosta estettä valvontarangaistuksen tuomitsemiselle RL 6:11a. 1:n mukaan. Se selittyy sillä, että valvontarangaistus on ankarampi rangaistus kuin yhdyskuntapalvelu. Kuitenkin tuomitun vaikeudet suorittaa yhdyskuntapalvelua tai yhdyskuntapalvelun muunto takaisin vankeudeksi vaikuttavat tuomioistuimen arviointiin siitä, voidaanko rikoksenteikijälle tuomita valvontarangaistusta ja voisiko rikoksenteikijä suoriutua valvontarangaistuksesta. (HE 17/2010.)

Korkein oikeus otti ensimmäisen kerran kantaa valvontarangaistuksiin ratkaisullaan 2013:18. Ratkaisussa oli kysymys rangaistuslajin valinnasta. Muutoksenhakija oli vaatinut valvontarangaistuksen tuomitsemista yhdyskuntapalvelun sijasta. Muutos aiheuttaisi sen, että rangaistus olisi tuomitulle ankarampi. Korkein oikeus kuitenkin totesi, että päihteettömyyden ja sosiaalisten valmiuksien edistäminen ei ollut hyväksyttävä syy poiketa valvontarangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun välisistä ankaruussuhteista.

Lähtökohtana on, ettei samalle henkilölle tuomita kahta tai useampaa valvontarangaistusta, vaan valvontarangaistuksen tarkoitus on toimia vakavana varoituksena vankilaan joutumisesta. Säännös ei kuitenkaan ole täysin ehdoton, vaan tuomioistuin voi yksittäistapauksissa harkita valvontarangaistuksen uudelleentuomitsemista kokonaisuutena käyttäen (HE 17/2010). Harkinnassa otetaan huomioon rikollisuuden vakavuus ja se, milloin viimeisin rangaistus on tuomittu. Uusi valvontarangaistus voidaan tuomita esimerkiksi lievästä määräysten rikkomisesta. Perusteena on usein sosiaalisten suhteiden säilyminen ja perhe-elämän suoja perustuslain 10 § 1 momentissa tarkoitettuna yksityiselämän kannalta myönteisellä tavalla. (Perustuslakivaliokunnan lausunto 30/2010 vp.)

Valvontarangaistusta ei voida tuomita henkilölle, jolla ei ole asuntoa. Valvontarangaistuksen reunaehdot täytyvät, jos epäillyllä on huone, jossa voi asua ja jonne voidaan asentaa valvontalaitteet. (Rautiainen 2013, 34.)

5 TUOMITUN VELVOLLISUUDET

Valvontarangaistukseen tuomitun pitää noudattaa yksilöllisesti suunniteltua ja toimintavelvollisuuden sisältävää päiväohjelmaa. Tuomitun velvollisuutensa on pysyä asunnossaan rangaistuksen ajan paitsi silloin, kun hänellä on toimeenpanosuunnitelmassa määriteltyä ohjelmaa. Rikosseuraamuslaitoksen pitää olla tietoinen tuomitun kulloi-

sestakin olinpaikasta. Valvontarangaistuksen aikana tuomitulta vaaditaan myös ehdo-
tonta päihteettömyyttä. Päihteettömyysvelvoitteen noudattamista seurataan testein.
(Valvojan haastattelu.)

5.1 Päihteettömyys

Tuomittu ei saa rangaistuksen täytäntöönpanon aikana käyttää mitään huumausaine-
lain (373/2008) 3.§:n 1. momentissa tarkoitettuja huumausaineita, alkoholia eikä muu-
ta päihdyttävää ainetta, eikä tuomittu saa olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alai-
nen. Päihteettömyyttä valvotaan puhalluskokein, virtsa-, sylki- ja verinäyttein (VraL
14§). Verinäytteen saa ottaa vain asianomaisen koulutuksen saanut terveydenhuollon
ammattihenkilö (VraA 23§).

Valvontarangaistusta suorittavien yleinen ongelma on päihteiden hallitsematon ja hu-
malahakuinen käyttö. Lausuntovaiheen aikaisista valvontarangaistusasiakkaista 72
prosenttia oli alkoholin käyttäjiä. Joskaan eri vahvuisia alkoholijuomia ei oltu eritelty.
Huumausaineiden käyttäjiä oli suhteessa alkoholin käyttäjiin vähän. Lausuntovaihees-
sa valvontarangaistusasiakkailta kysyttäessä yleisimmät huumeet olivat kannabis, am-
fetamiini ja subutex. (Rautiainen 2013, 25)

Alkoholia päihteenään käyttävien valvontarangaistusasiakkaiden alkoholin käyttö oli
runsasta tai melko runsasta, mikä on ongelma valvontarangaistuksen suorittamiselle.
Useimmissa tapauksissa runsas tai melko runsas alkoholin käyttö on esteenä rangais-
tuksen suorittamiselle tai on vähintään suuri riski rangaistuksen velvollisuuksien nou-
dattamiselle. Kuitenkin on tapauksia, joissa päihdeongelmainen on saanut myönteisen
lausunnon valvontarangaistuksen suorittamiselle. Syynä myönteiseen lausuntoon on
motivoituminen päihdehuoltoon ja halu olla ilman päihkeitä rangaistuksen ajan tai par-
haassa tapauksessa irtaantua niistä kokonaan. (Rautiainen 2013, 25-26.)

Jos tuomittu on rikkonut lievästi päihteettömyysvelvoitettaan, hänet voidaan ohjata A-
klinikalle tai päihdehuoltoon. Asiakasta ei jätetä yksin ongelmansa kanssa, vaan pyri-
tään löytämään taho, joka osaa auttaa. Valvontarangaistus ei siis ole pelkkää kontrollia
vaan myös tuomitun elämisen tukemista. (Valvojan haastattelu.)

5.2 Olinpaikkavelvoite

Rangaistusta suorittavan valvonta perustuu jalkaan kiinnitettävään pantaan, joka toimii radiotaajuustekniikalla. Panta on yhteydessä valvotun kotiin asennettavaan seurantalaitteeseen, johon panta lähettää signaaleja. Signaalein seurantalaitteella voidaan seurata rangaistusta suorittavan pysymistä asunnossa ja määritellyn päiväaikataulun noudattamista. Seurantalaite toimii puhelin- tai matkapuhelinverkon (GSM) avulla ja se on yhteydessä Keskusvalvomoon sekä Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöihin eli valvojiin ja tukipartioihin. Valvontajärjestelmä on passiivinen, ei reaaliaikainen. Se rekisteröi valvottavan liikkeitä, mutta ilmoittaa niistä vasta jälkikäteen. Valvontalaitteilla ei voi seurata valvottavaa, vaan tämän pitää liikkua viikko-ohjelmassa merkittyjen menojen mukaan. Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta voi käydä tarkistamassa valvottavan liikkumista viikkosuunnitelman mukaisessa paikassa. (Valvontarangaistus esite.) Seurantalaite reagoi valvottavan kehoon, yleisimmin nilkkaan kiinnitetyn pannan sijaintiin. Useimmiten pannan kantosäde toimii vielä 100 - 400 metrin etäisyydessä pannasta (HE 17/2010).

Jossain tilanteessa pannan ja valvontalaitteen välinen yhteys voi katketa. Esimerkiksi tilanteissa, joissa valvottava oleilee paksussa metallisessa kylpyammeessa, panta ei välttämättä enää pysty lähettämään signaalia valvontalaitteeseen. Lyhyissäkin signaalin katkeamistapauksissa Rikosseuraamuslaitos ottaa yhteyttä valvottavaan ja tilanne selvitetään. Järjestelmä hälyttää asunnosta liikkumista koskevien määräysten vastaisen toimien lisäksi pannan irrottamiseen ja rikkomiseen liittyvissä tapauksissa. Jos tilanteessa ei ole epäilystä velvollisuuksien rikkomiseen, asiaa ei viedä eteenpäin. Lahden alueella ei ole tiettävästi ollut pannan irrottamis- tai sabotointiyrityksiä. Valvontapanta pitää olla ihokontaktissa tuomittuun. Jos ihokontakti puuttuu, valvontalaite tekee automaattisen hälytyksen Valvontakeskukseen. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Rangaistuksen suoritus tapahtuu tuomitun asunnossa, jossa tuomitun on velvollisuus pysyä. Sopivalla asunnolla tarkoitetaan tuomitun tai hänen avo- tai aviopuolison tai muun läheisen omistamaa tai vuokraamaa asuntoa. Myös asunnon osa käy, jos tuomittu asuu alivuokralaisena. Ehtona on, että tuomittu asuu väestötietojärjestelmän mukaan kyseisessä asunnossa vakinaisesti. Muuallakin esimerkiksi kesämökillä asuminen on sallittua, kunhan muuttoilmoitus tehdään maistraatille ja kyseinen asunto soveltuu rangaistuksen suorittamiselle. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013.)

Rangaistuksen suoritus onnistuu myös laitoksissa. Esimerkiksi päihdehuoltolaitokset ja kuntoutuslaitokset sopivat asunnon sijasta valvontarangaistuksen suorittamiselle (HE 17/2010).

Vain määrätyn päiväohjelman ajaksi tuomittu saa poistua asunnostaan. Valvontarangaistuksella siis säädellään tuomitun liikkumista ja menemistä oman asunnon ovesta ulos ja sisään. Tuomittu saa liikkua asuntonsa ulkopuolella vain määrätyllä alueella. Henkilökohtaisten asioiden hoitoon varataan kuitenkin aikaa. Esimerkiksi kaupassakäynnit kirjataan täsmennettyyn toimeenpanosuunnitelmaan, jossa on tarkka viikkoaikataulu. Kuitenkin kaikenlaiset sukulaisten ja muiden tuttavien vierailut asunnossa ovat rangaistuksen suorittamisen aikana sallittuja. (VraL 4 §.)

Toimintavelvollisuudella tarkoitetaan täsmennetyssä toimeenpanosuunnitelmassa ja –aikataulussa määrättyä toimintaa. Tuomitun täytyy osallistua toimintasuunnitelmassa määrättyyn ohjelmaan ja aikatauluun varoituksen tai rangaistuksen uhalla. Toimeenpanosuunnitelmaan kirjataan kaikki rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevat tarkennetut tiedot ja määräykset. (Valvojan haastattelu.)

6 TÄYTÄNTÖÖNPANON ALKAMINEN

Rikosseuraamuslaitos laatii ja vahvistaa yhdessä tuomarin kanssa valvontarangaistuksen täsmennetyin toimeenpanosuunnitelman välittömästi, kun rangaistus on tuomittu täytäntöön pantavaksi. Täsmennetty toimeenpanosuunnitelma pitää sisällään kaikki tarkat tiedot ja määräykset valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa koskevat asiat alkamispäivästä päättymispäivään. Täytäntöönpano voidaan myös käräjäoikeuden päätöksellä ja tuomitun kirjallisella suostumuksella aloittaa ennen kuin tuomio on saanut lainvoiman. (VraL 12§.) Täsmennetty toimeenpanosuunnitelmassa sisältää (HE 17/2010):

1) tuomitun asunnosta;

2) 3 §:ssä (Toimintavelvollisuudessa) tarkoitetun toiminnan sisällöstä, viikoittaisesta tuntimäärästä ja tarpeellisista matka-ajoina;

3) valvonnasta, sen edellyttämistä teknisistä valvontavälineistä ja valvontatapaamisista;

4) ajasta, jonka tuomittu on velvollinen pysymään asunnossaan, sekä siitä, miten tämä aika ajoittuu;

5) tuomitun oikeudesta liikkua asuntonsa ulkopuolella;

6) tuomitun sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tarpeellisista tukitoimista;

7) tuomitun henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen varattavasta ajasta;

8) muista vastaavista valvontarangaistuksen täytäntöönpanolle välttämättömistä ehdoista.

Lähtökohtaisesti toimeenpanosuunnitelmaa ei muuteta, mutta jossain tilanteissa olosuhteet muuttuvat tuomitusta riippumattomista syistä. Olosuhteiden olennaisen muuttumisen tai muuhun siihen rinnastettavan syyn vuoksi Rikosseuraamuslaitos voi muuttaa toimeenpanosuunnitelmaa. (VraL 10§.) Erinäiset tilanteet kuten irtisanominen töistä tai asunnon vuokrasuhteen päätyminen ovat hyväksyttäviä syitä toimeenpanosuunnitelman muutokselle. Muilla syillä tarkoitetaan itsestä riippuvia syitä kuten työpaikan vaihtoa. Tällöin tuomitun tulee välittömästi ilmoittaa valvojalle, jotta valvoja voi selvittää vaikutuksen viikkoaikatauluun ja rangaistuksen täytäntöönpanoon. Väliaikaisten muutosten ajaksi on mahdollista myös tilapäisesti keskeyttää täytäntöönpano. Esimerkiksi hetkellinen irtisanominen voi olla peruste väliaikaiseen keskeytykseen, jos tilalle ei löydy muuta työtä. Ensisijaisesti kuitenkin pyritään muuttamaan toimeenpanosuunnitelmaa siten, ettei täytäntöönpano katkea. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpanokäsikirja 2013.)

Valvontarangaistus alkaa, kun valvontaan tarkoitettut laitteet annetaan tuomitun haltuun tai tämän ylle. Puhekielessä puhutaan ”pannoituksesta”. Täytäntöönpanon aloituksen ajankohtana tukipartio ja mahdollisesti valvoja saapuvat tuomitun asuntoon. Ennen täytäntöönpanoa tuomitulle kerrataan vielä toimeenpanosuunnitelma ja aikataulu sekä annetaan ohjeet mahdollisia kysymyksiä ja ohjeita varten. Tuomittua muistutetaan myös velvollisuudesta pysyä päihteettömänä koko rangaistuksen ajan. (Valvojan haastattelu.)

Panta aktivoidaan ja kiinnitetään tuomitun jalkaan. Seurantalaite asetetaan tasaiselle pinnalle, jossa se ei voi tärähdellä ja aiheuttaa vääriä hälytyksiä (VraA 13§). Jalkapanta ei haittaa tuomitun elämää. Sen kanssa voi mm. saunoa ja käydä uimassa. Tiettävä-

ti ei ole ollut tilanteita, jolloin jalkapanta itsessään olisi aiheuttanut tuomitulle haittaa. Myöskään tilanteita, joissa jalkapantaa tai valvontalaitetta olisi yritetty sabotoida tai rikkoa ei ole tullut tietoon. (Valvojan haastattelu.) Jos tuomittu rikkoo tai kadottaa valvontalaitteen, hän on velvollinen korvaamaan sen Rikosseuraamuslaitokselle.

Käytännössä tukipartio ja mahdollisesti valvoja lähtevät sovittuna ajankohtana tuomitun asunnolle, joka on aiemmin tarkastettu ja soveltuvaksi todettu. Soveltuvassa asunnossa pitää olla toimiva gsm-yhteys ja sähköt, jotta valvontalaitteet toimivat ja ne voidaan asentaa tuomitun asuntoon. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Puhalluskoe ja virtsanäyte voidaan ottaa vasta, kun valvontalaitteet on kiinnitetty tuomitun ylle ja rangaistus on pantu täytäntöön. Jos kuitenkin kaksi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiestä pystyy toteamaan aistihavainnoin ennen valvontalaitteiden asennusta tuomitun olevan selkeästi päihtynyt, täytäntöönpanoa ei aloiteta. Tuomitulle voidaan tuomitulle tehdä puhalluskoe jo ennen valvontalaitteiden asennusta tuomitun suostumuksesta. Tuomittu ei saa olla päihtynyt valvontalaitteiden asennuksen aikana. Jos tuomittu on kuitenkin kaikesta huolimatta päihtynyt valvontalaitteiden asennuksen hetkellä, ”pannoitusta” ei tehdä. Valvoja ottaa myöhemmin yhteyttä tuomittuun ja sopii uuden ajan valvontalaitteiden asentamiselle noin viikon kuluttua ensimmäisestä yrityksestä. Valvoja painottaa tuomitulle, ettei tämä saa olla päihtynyt valvontalaitteiden asennuksen aikana. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Tuomitun viikkosuunnitelmaan pyritään lisäämään jokaiselle päivälle ohjelmaa, jossa pitää poistua asunnosta. Se auttaa ylläpitämään toimintakykyä ja sitoo heidät tiukemmin yhteiskunnalliseen toimintaan. Viikkosuunnitelman laatiminen on tarkkaa. Siinä mm. määritellään, kuinka pitkä aika kaupassa käyntiin ynnä muihin henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen vaaditaan, osoitteineen missä kaupassa tai liikkeessä tuomittu asioi sekä kuljetut reitit toimintavelvollisuuspaikalle, kauppaan yms. Tukipartion on viikkosuunnitelman perusteella kyettävä paikantamaan, missä tuomittu kulloinkin on. Kaikki tuomitun kulkemat reitit ja käyttämät palvelupaikat siis määritellään etukäteen, jotta Rikosseuraamuslaitoksen virkamies pystyy paikantamaan tuomitun. (Valvojan haastattelu.)

Yleisesti voidaan todeta, että valvontarangaistuksen asunnossa pysymisvelvoite aika-
tauluineen ja päihteettömyysvelvoitteineen ovat tiukkoja. Tuomittua valvotaan ja hä-

nen elämänsä on rajattua. Rangaistus on siis vaativampi kuin, miltä se saattaa jossain määrin vaikuttaa.

6.1 Usean valvontarangaistuksen täytäntöönpano

Säännön mukaan valvontarangaistus on suoritettava vuoden kuluessa siitä, kun tuomio on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi (HE 17/2010). Samaan aikaan täytäntöön pantavina olevat valvontarangaistukset lasketaan täytäntöön pantaessa yhteen ja niiden yhteenlaskettu kesto voi RL:n 6. luvun 13.§:n mukaiset vähennykset huomioiden olla enintään yksi vuosi. (VraL 22:n §) Enimmäisaikaan vaikuttavat pidentävästi myös valvontarangaistuksen keskeytystilanteet, joista kerron lisää myöhemmin.

Hallituksen esityksen mukaan valvontarangaistusta ei tulisi tuomita, jos ehdottomaan vankeuteen johtaneen ja uuden rikoksen välinen aika on lyhyt. Valvontarangaistusta tuomittaessa pitää arvioida, kuinka vakavista rikoksista tai kuinka usein rikoksentekijä on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen. (HE 17/2010.)

6.2 Toimintavelvoite

Valvontarangaistukseen tuomitun toimintakykyä ylläpidetään. Tuomitun yleisistä velvollisuuksista säädetään VarL 3:13 §. Sen mukaan valvontarangaistukseen tuomittu on velvollinen:

- 1) osallistumaan 9 §:ssä tarkoitettun täsmennetyin toimeenpanosuunnitelman laatimiseen;*
- 2) osallistumaan 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ja pysymään asunnossaan täsmennetyssä toimeenpanosuunnitelmassa määrätyllä tavalla;*
- 3) noudattamaan täsmennettyä toimeenpanosuunnitelmaa ja viikoittaista aikataulua;*
- 4) osallistumaan valvontatapaamisiin valvojan määrääminä ajankohtina;*
- 5) pitämään yhteyttä valvojaansa täsmennetyssä toimeenpanosuunnitelmassa määrätyllä tavalla;*
- 6) käsittelemään huolellisesti 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja valvontavälineitä sekä noudattamaan niiden käytöstä annettuja ohjeita; sekä*

7) päästämään valvontatehtävänsä suorittavan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen ja hänen seurassaan olevan apuvalvojan asuntoonsa.

Valvontarangaistukseen tuomitun on osallistuttava sovittuihin valvontatapaamisiin sekä tehtävä työtä tai opiskeltava rangaistuksen aikana. Työtä tai toimintaa on oltava viikossa vähintään 10 tuntia ja enintään 40 tuntia. Viikoittainen työaika saa kuitenkin olla maksimissaan 50 tuntia, jos matka-aika, toiminnan syy tai muusta seikasta johtuva erityinen syy siihen pakottaa. Tuomittu osallistuu myös toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia edistävään tai ylläpitävään toimintaan. Jos tuomittu osallistuu päihdetömyyttä vahvistamaan ohjelmaan, toimintavelvollisuuden suurempi tuntimäärä on sallittua. Matka-aika toimintavelvollisuuspaikalle ja sieltä takasin luetaan toimintavelvollisuusajaksi. (VraL 3 §.) Ensisijaisesti työ on ajoitettava aamukuuden ja iltayhdeksän väliin, ellei toimeenpanosuunnitelmassa työstä tai toiminnasta aiheutuvasta syystä ole toisin määrätty (HE 17/2010).

Rikosseuraamuslaitos tarkistaa toimintavelvoitepaikan. Tarkastuksessa selvitetään, että työpaikka on yhteiskuntakelpoinen ja sopiva toimintavelvollisuuden suorittamiseen. Tarkastuksella suljetaan pois sellaiset yritykset, joilla on rikollista taustaa tai epäselvyyksiä viranomaisten kanssa. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.) Edellä mainitun kaltaisen yrityksen ei voida katsoa olevan rangaistuslain 3. §:ssä tarkoitettua toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia ylläpitävää ja edistävää toimintaa eikä näin ollen soveltu toimintavelvollisuuspaikaksi. Jos työpaikka on julkisyhteisö tai muuten yleisesti tunnettu yritys, ei tietoja tarvitse tarkistaa.

Valvontarangaistukseen vuonna 2013 tuomituista 44 prosenttia oli työssäkäyviä, 42 prosenttia työttömiä ja noin joka kymmenes oli eläkeläinen (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013). Jos tuomittu ei ole työsuhteessa rangaistuksen täytäntöönpanon aikana, Rikosseuraamuslaitos auttaa etsimään toimintavelvoitepaikan ja pyrkii ohjaamaan tuomitun jonkinlaiseen työhön. Rikosseuraamuslaitoksella on jonkin verran yhteistyökykyisiä yrityksiä, jotka voivat tarjota tuomitulle työtä. (Valvojan haastattelu.)

Toimintavelvoitteella tehtävällä työllä tarkoitetaan useimmiten työsopimusperusteista palkkatyötä, mutta myös omassa yrityksessä työskentely hyväksytään. Palkaton työ ja työharjoittelu käyvät myös toimintavelvoitteesta kuten myös useimmissa tapauksissa etätyökin. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013.)

Tuomittu pääasiallisesti pysyy asunnossaan tuomion suorittamisen aikana. Asunnosta saa poistua vain viikoittaisen toimeenpanosuunnitelman ja aikataulun puitteissa. Tuomittu voi kuitenkin pyytää lupaa tilapäisiin poikkeamisiin velvollisuuksistaan toimintoihinsa sekä asunnossa pysymiseen välttämättömissä tapauksissa kuten sairastuttaessa. Myös läheisen sairastuminen voi olla syynä tilapäisen poikkeaman myöntämiseen, jos sairasta pitää kuljettaa terveydenhuoltoon. (Valvojan haastattelu.)

Tuomitun omavaltaisissa poikkeamissa määrätystä toiminnasta johtaa toimenpiteisiin. Jos tuomittu rikkoo velvollisuuksiaan ja hänen todetaan menetelleen valvontarangaistukseen keskittyvän lain vastaisesti, Rikosseuraamuslaitoksen on annettava hänelle varoitus. Kun varoitus annetaan tuomitulle, samalla tehdään selväksi, että varoituksen noudattamatta jättäminen johtaa vakavampiin seuraamuksiin. Varoitusten noudattamatta jättäminen johtaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimeen ja valvontarangaistuksen mahdollisen suorittamatta olevan osan muuntamisen ehdottomaksi vankeudeksi. (VraL 3:18 §.)

Varoitus annetaan useimmiten vain kerran, mutta toinenkin varoitus on mahdollinen tapauskohtaisen päätöksen jälkeen. Mikäli tuomittu täytäntöönpanon aikana rikkoo velvollisuuksiaan, valvontarangaistuksen suorittaminen keskeytetään väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi. Myös valvontalaitteet poistetaan tuomitun hallusta keskeytyksen ajaksi, sillä tutkimusten aikana tuomio ei kulu. Selvitys on tehtävä kuukauden aikana keskeytyksen alkamisesta. Jos keskeytyksen jälkeen tuomion täytäntöönpanoa katsotaan voivan ja päätetään jatkaa, Rikosseuraamuslaitoksen pitää sopia tuomitun kanssa uusi ”pannoitusaika” kuukauden kuluessa keskeytyksen aloituksesta. (Valvojan haastattelu.)

Valvontalaitteeseen ohjelmoidaan viikkoaikataulun mukainen ohjelma ja, jos tuomittu ei noudata ohjelman aikatauluja, vastaanotin lähettää hälytyksen valtakunnalliseen Valvontakeskukseen Turun vankilaan. Valvontakeskus seulo hälytykset ja lähettää niistä tietoa tukipartioille ja valvojille, jotka selvittävät hälytyksen syyn. Valvomo poistaa valvontalaitteista johtuvat virrehälytykset, jotka eivät aiheuta jatkotoimenpiteitä. Jos hälytys on aiheellinen, keskusvalvomo ottaa yhteyttä tukipartioon, joka lähtee mahdollisimman pian selvittämään tilannetta tuomitun olinpaikassa. Keskusvalvomo myös kirjaa tiedon valvontajärjestelmään. Vuorokauden aikaan, jolloin tukipartio ei ole työvuorossa hälytykset tehdään joko Turun vankilan päivystävälle virkamie-

helle tai keskusvalvomoon, joka on yhteydessä valvontarangaistusta suorittavaan henkilöön. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Tuomitun on velvollisuus osallistua valvontatapaamisiin valvojan määrääminä ajan-kohtina ja pitämään yhteyttä valvojaansa täsmennyksessä toimeenpanosuunnitelmassa merkityllä tavalla. Tuomittu on myös velvollinen päästämään Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen asuntoonsa valvontakäyntiä varten rangaistuksen täytäntöönpanon aikana. (Valvojan haastattelu.)

Tuomitun elämään kuuluvaa toimintaa ja harrastuksia pyritään ylläpitämään toimeenpanon aikana ja lisäämään toimintakykyä ylläpitäviä toimintoja viikkoaikatauluun. Rikosseuraamuslaitoksella ei kuitenkaan ole velvollisuutta järjestää tuomitulle toimintaa, vaan pikemminkin avustaa siinä mahdollisuuksien mukaan. (Valvojan haastattelu.) Jatkuva ja yhtäjaksoinen oleskelu neljän seinän sisällä ei useimmissa tapauksissa edistä tuomitun selviytymistä, joten hänelle varataan aikaa ulkoiluun. Ulkoilualue ja –aika kuitenkin määritellään. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013.)

6.3 Valvontakäynnit ja tukikäynnit

Valvontakäyntejä voi suorittaa niin tiheästi kuin tukipartiolla on mahdollisuuksia niitä suorittaa, kumminkin vähintään kaksi kertaa viikossa. On kuitenkin tilanteita, että tukipartio on käynyt esimerkiksi kaksi kertaa päivässä rangaistusta suorittavan luona. Ylärajaa valvontakäyntien määrässä ei ole, vaan valvontakäyntien määrä on tapauskohtaista. Osa kotikäynneistä voidaan kuitenkin valvottavasta ja heidän tilanteestaan riippuen korvata käynnillä tukipartion toimipisteessä tai valvojan luona. (Valvojan haastattelu.)

Tuomitut ovat suostuneet sekä sitoutuneet täsmennyksessä toimeenpanosuunnitelmassa päästämään Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen asuntoonsa. Tuomittu ei voi olla päästämättä Rikosseuraamuslaitoksen työntekijää asuntoonsa. Tuomittu suostuu, että hänen asunnollaan voidaan käydä vaikka joka päivä ja monta kertaa päivässä. Velvollisuuksien rikkominen, etenkin päihtymys voi vaikuttaa tiheämpään seurantaan. Myös tilanteet, joissa tuomittu on jossain, missä hänen ei pitäisi olla, voivat aiheuttaa tiukentunutta seurantaa. Yleensäkin arvioidaan, miten todennäköisesti tuomittu pystyy noudattamaan valvontarangaistuksen aikaisia velvoitteita ja miten tuomittu esimerkiksi käyttäytyy ja niiden perusteella päätetään valvonnan tiheys. (Valvojan haastattelu.)

Valvontakäynneillä on mukana aina kaksi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiestä, useimmiten tukipartion ohjaajaa. Valvontakäynnit tehdään yleensä tuomitulle ennalta ilmoittamatta. Ainakin Lahden alueen tukipartio kuitenkin soittaa lähes joka kerta tuomitun asunnon parkkipaikalta tulostaan. Puhelusta kuullaan, onko taustalla melua ja voidaan arvioida, onko sisälle turvallista ja järkevää mennä. Tuomittu voidaankin pyytää tietyissä tapauksissa valvontaryhmän autolle kuultavaksi ja puhallutettavaksi. Myös työpaikoille mentäessä tuomittu pyydetään autolle tarkistusta varten, ettei valvontakäynti aiheuteta hämmennystä tai häiriötä muille työpaikalla oleville rangaistuksesta tietämättömille työntekijöille. Jos tuomittu omasta tahdostaan antaa luvan tulla työpaikalle suorittamaan valvontakäyntiä, voidaan puhalluskoe tehdä myös työpaikalla. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Käytännössä valvontakäynneillä testataan tuomitun velvollisuuksissa pysymistä. Tuomitun päihteettömyyttä testataan yleisimmin puhalluskokeella sekä tarvittaessa sylki- ja virtsanäytteillä. Tuomittu voidaan määrätä myös verikokeisiin, mutta vain erityisen painavista syistä. Liikkumista seurataan siten, että tarkistetaan tuomitun liikkuminen viikkoaikataulun mukaisessa paikassa eli yleisimmin toimintavelvollisuuspaikalla, kotona tai muissa viikkoaikataulun mukaisissa vapaaehtoisissa tai pakollisissa paikoissa. (Valvojan haastattelu.)

Virtsatestin ottaa tuomitun kanssa samaa sukupuolta oleva henkilö. Testin ottamiseen varataan aikaa kolme tuntia, jos näytettä ei saa heti otetuksi. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies esim. tukipartion ohjaaja valvoo näytteen ottamista tuomitun vieressä, ettei näytteen ottamisen yhteydessä käytetä minkäänlaisia virtsan laatuun vaikuttavia tekijöitä, jotka voisivat vaikuttaa testin tulokseen. Rikosseuraamuslaitoksen työntekijällä pitää olla testattavaan testin ottamisen odotusaikanakin näköyhteydessä tuomittuun, jottei testin tuloksia voitaisi manipuloida. Tarvittaessa tuomittu saa juoda noin puoli litraa vettä testin oton helpottamiseksi. Jos tuomittu kieltäytyy testin ottamisesta, katsotaan tuloksen olevan positiivinen ja jatkotoimenpiteenä rangaistus keskeytetään väliaikaisesti. Jos tuomittu on kykenemätön antamaan virtsanäytettä sairauten perustuen, voidaan vaihtoehtoisesti ottaa myös sylkinäyte. Jos varmennuksenkin tulos on positiivinen, tehdään ilmoitus syyttäjälle ja päätös täytäntöönpanon keskeyttämisestä. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Varsinaisia valvontatapaamisia järjestetään useimmiten Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa. Tapaamisia pyritään aikatauluttamaan noin kahden viikon välein ja niissä valvoja laatii tuomitun kanssa viikkoaikataulun. (Valvojan haastattelu.)

Valvontakäyntien lisäksi tukipartio voi tehdä tukikäyntejä. Tukikäyntien tarkoitus on keskustella valvontarangaistuksen suorittajan kanssa ja kysellä onko tuomitun elämä sekä muut asiat kunnossa. Tarvittaessa tuomittua neuvotaan omien tietojen puitteissa ja ohjataan apuun. Tukikäynneillä ei testata tuomittua, ellei nähdä välttämätöntä tarvetta siihen. Tukikäynneillä pyritään edesauttamaan tuomitun selviytymistä elämästä rangaistuksen aikana ja alustavasti myös sen päätyttyä. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

6.3.1 Turvatarkastus ja virka-apu

Valvontarangaistukseen tuomittu saadaan tarkistaa täytäntöönpanon turvaamiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies saa käyttää metallinilmaisinta, muuta vastaavaa esinettä, koulutettua koiraä käyttäen tai vaatteita tunnustellen tarkistaa, ettei tuomitulla ole hallussaan vahingontekoon tarkoitettuja esineitä tai kiellettyjä aineita. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus takavarikoida kielletty esine tai aine ja se on luovutettava poliisille, ellei siihen ole lain mukaan estettä ja palautettava myöhemmin tuomitulle. (VraL 16. §.) Takavarikoitaessa vaarallisia esineitä on käytettävä tapauskohtaista harkintaa. Jos tilanne on uhkaava, niin vahingontekoon tarkoitettu väline voidaan takavarikoida. Takavarikoitavat esineet myös kirjataan. Kaappeja ei saa tutkia, eikä muutenkaan suorittaa kotietsinnän tapaista toimintaa. (Valvojan haastattelu.)

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies saattaa joskus tarvita poliisin virka-apua tehtävänsä suorittamiseksi. Jos tuomittu ei päästä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiestä asuntoonsa tai muuten käyttäytyy aggressiivisesti, Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi Poliisilain 40. §:n mukaan pyytää virka-apua. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Päällystöön kuuluva poliisi tekee päätöksen virka-avun antamisesta.

Lahden rikosseuraamusalueella eikä koko Suomessa ei ole toistaiseksi ollut vielä yhtään turvatarkistusta valvontakäyntien aikana.

6.4 Velvollisuuksien rikkominen

Valvontarangaistusta suorittavan pitää pysyä asunnossaan sekä osallistua hänelle määrättyyn toimintaan (VraL 2§). Valvotun pitää noudattaa aikataulun mukaista viikkosuunnitelmaa, jossa on määrätty kulloinenkin olinpaikka.

Jos tuomitun rikkomus on vähäinen ja esimerkiksi liittyy aikatauluun sekä aikoihin ja rikkomus on ajallisesti lyhyt, niin tuomitun kanssa voidaan käydä ohjaavaa keskustelua rangaistuksen oikeaoppisesta suorittamisesta. Ohjaavan keskustelun tarkoitus on neuvoa ja tukea tuomittua. Se ei ole seuraamus tai sanktio. *Laissa on nähty puutteeksi, että ainoa sanktio on kirjallinen varoitus ennen keskeytystä eikä ennen keskeytystä ole virallista suullista huomautusta.* (Valvojan haastattelu.)

Jos tuomittu rikkoo velvollisuuksiaan muuten kuin törkeällä tavalla, tulisi hänelle ensin antaa kirjallinen varoitus. Tällaisia vähäisiä rikkeitä ovat mm. myöhästyminen ja vähäinen poikkeama viikko-ohjelmassa. (VraL 18 §.) Vuonna 2013 kirjallisia varoituksia annettiin valvontarangaistusta suorittaville 46, mikä on edellisvuotta 13 enemmän (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013). Varoituksen tarkoitus on ojentaa tuomittua ja antaa mahdollisuus muuttaa toimintatapojaan rangaistuksen oikeaoppiseksi suorittamiseksi (Valvoja). Usein ensimmäisen rikkomistilanteen jälkeen annetaan kirjallinen varoitus. Varoitus ei kuitenkaan ole käyttökelpoinen, jos rikkomuksen tahallisuus ja vakavuus arvioidaan ylittävän valvontarangaistuslaissa 19. §:n mukaiset säännökset. Jos varoitus päätetään olla antamatta, selvityksessä on syytä antaa sille perusteet (Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013). Jos tuomitulle annetaan kirjallinen varoitus, sen peruste ja antamispäivä kirjataan (VraA 24§).

Valvontarangaistuslain 19. §:n mukaan törkeää velvollisuuksien rikkomisella tarkoitetaan tahallista poikkeamaa velvollisuuteen pysyä asunnossa tai toimintavelvollisuuspaikalla. Myös toistuva velvoitteiden toistuva rikkominen voidaan lukea törkeäksi. Esimerkiksi kaksi lievää rikkomusta voidaan lukea törkeäksi, jos ensimmäisen rikkeen jälkeen annettiin tuomitulle varoitus. Tuomioistuimien voi muuttaa valvontarangaistuksen rangaistuksen vankeudeksi, jos se katsoo tuomitun menetelleen lain 19. §:ssä tarkoitettulla tavalla. Mm. huumausaineiden käyttö ja ilman hyväksyttävää syytä rangaistuksen keskenjättäminen ovat velvollisuuksien törkeää rikkomista ja ne johtavat valvontarangaistuksen keskeytykseen, syyttäjälle ilmoittamiseen ja asian viemiseen tuo-

mioistuimeen (LaVM 30/2010). Törkeää velvollisuuksien rikkomista on myös syyllistyminen rikokseen, josta seuraa ankarampi rangaistus kuin sakkoa (Majanen, 2014).

Tuomittu on velvollinen pysymään päihteettömänä täytäntöönpanon aikana, mutta velvollisuuksien rikkomistilanteissa alkoholin käytölle ei ole asetettu promillerajaa törkeän ja muun kuin törkeän velvollisuuksien rikkomisen välille. Rikkomustilanteissa otetaan huomioon asiakkaan kokonaiselämäntilanne ja muut seikat kuten aiemmat varoitukset ja tilanteen tahallisuus huomioidaan rikkeen törkeyttä arvioidessa. Mm. tuomitun aggressiivinen käytös voi pahentaa tilannetta. (Valvojan haastattelu.)

Pienikin määrä alkoholia voi johtaa keskeytykseen. Jokainen tilanne arvioidaan tapauskohtaisesti. Ennen valvontarangaistuksen aloitusta rikoksen tekijälle painotetaan velvollisuuksia, etenkin velvollisuutta pysyä päihteettömänä. Tällöin kaikille rangaistuksen suorittajille säännöt pitäisi olla selvät. Tuomitun pitää olla tietoinen, mitä suuhunsa laittaa. Esimerkiksi kotitekoinen sima saattaa olla käynyttä ja sisältää alkoholia ja täten se antaa puhalluskokeessa positiivisen tuloksen. (Valvojan haastattelu.)

Rikosseuraamuslaitoksen on välittömästi alettava toimiin asian saamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi. Täytäntöönpanon keskeyttäminen tai aloittamisen keskeyttäminen on tehtävä välittömästi rikkomistilanteen jälkeen. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Toimenpiteinä rikkomistilanteen jälkeen Rikosseuraamuslaitos laatii syyttäjälle yhteenvedon vankitietojärjestelmään. Yhteenvedo sisältää seuraavat asiat (Valvontarangaistus täytäntöönpano-käsikirja 2013):

- 1) tapahtuma-aika ja -paikka
- 2) tapahtumakuvaus lyhyesti
- 3) pääasialliset ulkoiset havainnot
- 4) päihdetestausmenetelmä
- 5) mitä velvollisuutta tuomittu on rikkonut
- 6) tuomitun kuulemisen sisältö tiivistetysti
- 7) aikaisemmat rikkomukset ja niistä annetut seuraamukset

6.4.1 Tilapäinen poikkeaminen

Jos tuomittu joutuu ennalta arvaamattomassa tilanteessa rikkomaan velvollisuuksiaan esim. poistumaan asunnostaan toimintavelvollisuudesta huolimatta lääkäriin, tuomittu on velvollinen välittömästi ilmoittamaan poikkeamisesta Rikosseuraamuslaitokselle ja lähtökohtaisesti omalle valvojalleen. Ennen kaikkea ilmoitukset pitäisi kuitenkin tehdä kohtuudella etukäteen. (PeVL 30/2010.) Valvontarangaistuslain 17. §:n mukaan tuomitulle voidaan antaa yksittäistapauksissa lupa tilapäiseen poikkeamiseen toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvästä velvollisuudesta, jos se on välttämätöntä tuomitun sairastumisen tai muun täytäntöönpanoon vaikuttavan ennalta arvaamattoman tapahtuman vuoksi. Tuomitulta vaaditaan poikkeuslupaa pyydettyä viivästyksittä ilmoitusta Rikosseuraamuslaitokselle. Tuomittu voi poiketa velvollisuuksistaan ilman etukäteen saatua lupaa pakottavissa tilanteissa, kuten sairaskohtauksissa.

Tapauskohtaisesti valvoja voi antaa luvan toimintavelvollisuuden tilapäiseen poikkeamiseen sairauden takia enintään kolmeksi päiväksi ilman lääkärintodistusta. Todistusta voidaan siitä huolimatta pyytää, jos voidaan epäillä sairastumisen aitoutta ja tukipartio voi käydä tarkastamassa tuomitun tilanteen. Jos arvellaan sairauden jatkuvan pitkään, voidaan tehdä päätös tilapäisestä keskeyttämisestä. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013)

Useimmiten vain välttämättömiin tarpeisiin annetaan lupa tilapäiseen poikkeamiseen. Esimerkiksi syntymäpäiville menoon tai rahan puutteen takia, joka estää tuomitun matkustamisen mm. toimintavelvollisuuspaikalle eivät ole kelvollisia syitä tilapäiseen poikkeamiseen. Tuomitulla on etukäteen tiedossaan viikkoaikataulu, niin hänen velvollisuutensa on järjestää kuljetus itse. (Valvojan haastattelu.)

Kaiken kaikkiaan tilapäisiä poikkeamisia myönnetään tapauskohtaisesti. Jokaiseen mahdolliseen tilanteeseen ei voi olla ohjetta, joten joskus syitä on arvioitava, kuinka välttämätöntä on tilapäisen poikkeamisen myöntäminen. (Valvojan haastattelu.)

6.4.2 Korkeimman oikeuden tapaus 2014:12: Velvollisuuksien rikkominen

Valvontarangaistukseen tuomittu A oli rangaistuksen täytäntöönpanon aikana käyttänyt alkoholia niin, että tukipartion valvontakäynnillä tekemän puhalluskokeen tulos osoitti tuomitun uloshengitysilmassa olevan 0,54 milligrammaa alkoholia litrassa.

Syyttäjä vaati Oulun käräjäoikeudessa A:n jäljellä olevan valvontarangaistuksen muuttamista vankeudeksi. Syyttäjän mukaan päihtymystila oli valvontarangaistuksesta annetussa laissa törkeä velvollisuuksien rikkominen.

A tunnusti käyttäneensä alkoholia kyseisenä ajankohtana, jolloin tukipartio oli tehnyt valvontakäynnin. A ei itse ollut tuonut alkoholia asuntoonsa, vaan hänen ystävänsä oli ne tuonut. A toivoi pystyvänsä jatkamaan valvontarangaistusta, sillä vankeusrangaistus katkaisisi A:n halukkuuden lääke- ja muihin hoitoihin päihdeongelman hillitsemiseksi.

Oulun käräjäoikeus totesi 19.8.2012, että A oli menetellyt valvontarangaistuksesta annetun lain 19 §:n tavalla ja rikkonut törkeästi velvoitteitaan pysyä rangaistuksen täytäntöönpanon aikana päihdeettömänä. Lain 14 §:n mukaan tuomittu ei saanut valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana käyttää huumausainelain (373/2008) 3. §:n 1. momentissa tarkoitettua huumausainetta, alkoholia eikä muuta päihdyttävää ainetta eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

Hallituksen esityksessä (17/2010 vp) oli todettu, että muu kuin lievä päihtymistila on törkeää velvollisuuksien rikkomista. Vähäinenkin alkoholin käyttö on kiellettyä, koska päihdeettömyyttä koskeva säännös on ehdoton. Oulun käräjäoikeus katsoikin, että A:lla todettu päihtymistila ei ollut vain lievä. Asia katsottiin törkeänä velvollisuuksien rikkomisena ja käräjäoikeus muunsi suorittamatta olevan valvontarangaistuksen ehdottomaksi vankeudeksi.

A valitti hovioikeuteen, ettei rangaistuksen suorittamatta olevaa osaa muunneta ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi.

Rovaniemen hovioikeuden tuomion 22.2.2013 mukaan hyvin vähäinen alkoholin käyttö valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana ei automaattisesti johda vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon. Kysymys olisi ennen kaikkea siitä, rikkoiko A valvontarangaistuksesta annetun lain mukaisia velvollisuuksiaan 19. §:ssa tarkoitettulla tavalla törkeästi ja tahallisesti.

Valvontarangaistuksesta annetun lain 19. §:n perusteella ei voitu yksiselitteisesti arvioida, oliko A:n uloshengitysilmassa olleen alkoholipitoisuuden 0,54 promillen olleen

törkeää velvollisuuksien rikkomista. A:n lievän päihtymystilan ei katsottu olevan valvontarangaistuksista annetun lain 19. §:n törkeänä velvollisuuksien rikkomisena.

Syyttäjälle myönnettiin asiaan valituslupa. Hän vaati A:n suorittamatta olevaa valvontarangaistusta muutettavaksi vankeudeksi.

Korkeimman oikeuden mukaan, vaikka A oli rikkonut velvollisuuksiaan päihteettömyyteen, hänen päihtymistilansa ei ollut suuri promilletason mukaan, mutta ei aivan vähäenkään. Päihtymistilan ei katsottu kuitenkaan olevan vahva. Korkein oikeus katsoi, että silloin, kun kysymys on näiden tilanteiden väliin sijoittuvista tapauksista eli vahvaa päihtymistä lievemmistä mutta ei kuitenkaan aivan vähäisistä päihteettömyysvelvoitteen rikkomuksista, arvioinnissa voidaan ottaa huomioon se, että päihteettömyysvelvoitteen rikkomisen uusiminen varoituksesta huolimatta tulee joka tapauksessa johtamaan valvontarangaistuksen muuntamiseen vankeudeksi uuden rikkomuksen vakavuudesta riippumatta.

Huomioitavana seikkana korkein oikeus piti sitä, että asunnossa olevan alkoholin määrä oli suuri ja olisi ollut mahdollista, että alkoholin kulutus olisi jatkunut ilman tukipartion käyntiä. A oli kuitenkin asianmukaisesti huolehtinut viikkosuunnitelmansa mukaisesta pakollisesta päihdekuntoutuksesta ja oli ilmaissut halukkuutensa lääkitykseen ja, että AA-käynnit lisätään hänen viikko-ohjelmaansa, jos saisi jatkaa valvontarangaistuksen suorittamista. Korkeimman oikeuden mukaan A oli motivoitunut valvontarangaistuksen suorittamiseen ja päihdeongelmansa hoitamiseen.

Korkein oikeus katsoi, ettei A:n päihteettömyyttä koskeva velvollisuuksien rikkominen ollut törkeä, koska päihtymystila oli ollut verrattain lievä.

Valvontarangaistusta ei muutettu vankeudeksi (KKO 2014:12).

Oikeustapauksesta selviää, että rajanveto törkeään velvollisuuden rikkomiseen, eli tässä tapauksessa juopumukseen, on vaikeaa. Samanlaista rajaa kuin rattijuopumuksesta ei ainakaan toistaiseksi käytetä valvontarangaistusten velvollisuuksien tahallisuuden ja törkeyden arviointiin. Tapauskohtaisuus on enemmän oleellista tuomioita annettaessa, mutta jokaisessa tapauksessa pystytään arvioimaan, onko alkoholin käyttö ollut suurta vai vähäistä eli onko rikkomus lievä vai törkeä. Laki valvontarangaistuslaista

kuitenkin velvoittaa tuomittua pysymään päihtettömänä, joten pienikin määrä alkoholia on kiellettyä ja velvollisuuksien rikkomista.

7 TÄYTÄNTÖÖNPANON KESKEYTYS

Vuonna 2013 keskeytettiin 51 valvontarangaistusta, mikä oli noin 31 prosenttia päättyneistä toimeenpanoista (Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013).

Valvontarangaistus voidaan keskeyttää joko väliaikaisesti tai tilapäisesti. Väliaikainen keskeytys on toimenpide tilanteen selvittämiseksi ja tilapäinen keskeytys valvontarangaistuksen suorittamisen esteen takia. (Valvojan haastattelu.)

7.1 Väliaikainen keskeytys

Valvontarangaistus voidaan keskeyttää joko väliaikaisesti tai tilapäisesti. Väliaikaisella keskeytyksellä tarkoitetaan sitä, kun Rikosseuraamuslaitos väliaikaisesti keskeyttää valvontarangaistuksen tai sen jäljellä olevan täytäntöönpanon. Rangaistukseen asetetaan väliaikainen keskeytys, jos tuomitun epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan eikä asiaa saada heti selvitettyksi tai tuomitun olosuhteisiin tulee muutos kuten muutto toiseen osoitteeseen. Keskeytyksen aikana rangaistusaika ei kulu. Vasta valvontalaitteiden uudelleen asentamisen jälkeen valvontarangaistuksen suorittamisaika taas etenee. Yksi yhtäjaksoinen keskeytys saa olla enintään yhden kuukauden mittainen. (VraL 20§.)

Väliaikaisen keskeytyksen aikana tuomittua ei valvota eikä hänellä ole yllään valvontalaitteita. Toisin sanoen tuomittu elää väliaikaisen keskeytyksen aikana normaalia elämäänsä. Keskeytyksen aikana varataan aika tilanteen kartoittamiseen, jolloin arvioidaan, voidaanko tilanne korjata ja jatkaa valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa vai onko asia vietävä syyttäjälle ja tuomioistuimen käsiteltäväksi. (Valvojan haastattelu.)

Lahden rikosseuraamusalueella vuonna 2014 väliaikaisia keskeytyksiä päättyneistä rangaistuksista on ollut kymmenen. Yleisin syy niihin on ollut velvoitteen rikkomisepäily. (Valvojan haastattelu.)

7.1.1 Velvoitteen rikkomisepäily ja suostumuksen peruuttaminen

Jos tuomittu esimerkiksi tukipartion valvontakäynnin yhteydessä suoritettavassa pu-

halluskokeessa antaa selvän positiivisen tuloksen, valvontarangaistus keskeytetään väliaikaisesti välittömästi, eli valvontalaitteet poistetaan tuomitun yltä ja asunnosta. Tuokipartio tekee ilmoituksen valvojalle. Valvoja sopii tuomitun kanssa ajan kuulemiseen ja asian selvittämiseen. Jatkotoimenpiteenä tuomitulle annetaan joko ohjaavaa keskustelua, varoitus tai pahimmillaan päätös toimenpanon keskeyttämisestä. Ensin tehdään kuitenkin aina väliaikainen keskeytys, jonka aikana selvitetään tilanne. (Valvojan haastattelu.)

Valvontarangaistus voidaan keskeyttää väliaikaisesti, jos valvotun kanssa samassa asunnossa asuva peruu suostumuksensa. Valvontarangaistusta suorittavan kanssa samassa asunnossa asuva voi perustellusta syystä peruuttaa suostumuksensa valvontarangaistuksen suorittamiseen lain 8. §:n 3. momentissa tarkoitetun mukaisesti. Rikosseuraamuslaitos sitten selvittää, voidaanko tuomitulle etsiä vaihtoehtoinen asuinpaikka ja jatkaa tuomion täytäntöönpanoa vai pitääkö asia saattaa uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi (VraL 23§). Ensisijaisesti tuomittu itse etsii itselleen uuden asunnon, mutta Rikosseuraamuslaitos voi viimehädässä avustaa etsimisessä. Jos tuomitulle ei ole asuntoa, pahimmassa tapauksessa kielletään aloittamasta rangaistusta. (Valvojan haastattelu.)

Lahden alueella ei ole tapahtunut toistaiseksi yhtään suostumuksen peruutusta. Vuonna 2013 ja marraskuun loppuun 2014 mennessä suostumuksen peruutuksia tehtiin molempina vuosina kaksi. Kaikissa tapauksissa tuomittu oli itse perunut suostumuksensa. (Muiluvuori 2014)

7.1.2 Olosuhteiden muutos

Jos tuomittu esimerkiksi muuttaa toiseen asuntoon tai muuten vain olosuhteet asunnossa muuttuvat siten, ettei valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa voida jatkaa, valvontarangaistuksen suorittaminen keskeytetään väliaikaisesti valvontarangaistuslain 20. §:n tarkoitetulla tavalla. Selvityksen aikana mahdollinen uusi asunto tarkastetaan ja arvioidaan sen kelvollisuutta rangaistuksen täytäntöönpanoon ja suorituspaikaksi. Myös samassa asunnossa asuvia kuullaan ja heidän mielipiteensä selvitetään tuomitun täytäntöönpanon jatkamisen edellytyksenä. (VraL 23§.)

7.1.3 Kuuleminen

Velvoitteiden rikkomisepäilyksissä kuullaan aina tuomittua. Muita samassa asunnossa asuvia Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehillä ei ole oikeutta kuulla. Jos ei ole muuta näyttöä, kuin omaisten kertoma näkemys, toimeenpanoa ei voida keskeyttää eikä tietoja kirjata keskeytysasiakirjoihin. Rikostapauksissa asia siirtyy poliisin tutkittavaksi. (Valvojan haastattelu.)

Tuomittua kuullaan, jos hän rikkoo tai törkeästi rikkoo lain 13 – 15. tai 17. §:ssä tarkoitettuja velvollisuuksiaan. Jos esimerkiksi tukipartion valvontakäynnillä tehdyssä rutiininomaisessa puhallustestissä käy ilmi, että tuomitun uloshengitysilmassa on alkoholia, tukipartio tekee uusintapuhalluksen 10 minuuttia ensimmäisen puhalluskokeen jälkeen varmistaakseen, onko alkometrin antama tulos nouseva vai laskeva. Tällä pystytään toteamaan, milloin alkoholia on käytetty. Jos kahden puhalluskokeen tulos on laskusuhdanteinen, alkoholia on käytetty mahdollisesti edellisenä iltana. Jos tulos on edelleen korkeahko, voidaan todeta edellisenä iltana käytettyjen alkoholiannosten määrän olleen suuri ja velvoitetta päihitteettömyyteen on näin ollen rikottu törkeästi. Jos taas kahden puhalluskerran välinen yhtälö on noususuhdanteinen, niin alkoholia on käytetty vasta hetki sitten ja pystytään seuraamaan tilanteen kehittymistä. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Tukipartio keskeyttää täytäntöönpanon väliaikaisesti, jos esim. tuomitun puhalluskokeessa antama tulos on positiivinen tai, jos joku muu velvoitteiden rikkominen on kyseessä. Tuomitun hallussa ja yllä olevat valvontalaitteet poistetaan ja tapahtumasta tehdään tapahtumakuvaus. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.) Tukipartio ottaa yhteyttä valvojaan, joka tapahtumakuvauksen perusteella tekee esityksen keskeytyksestä Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle tai virka-ajan ulkopuolella työjärjestyksessä määrätylle apulaisjohtajalle tai rikosseuraamusesimiehelle täytäntöönpanon keskeyttämisestä. (VraL 31§.)

Valvoja pyrkii sopimaan mahdollisimman pian uuden kuulemisen tuomitun velvollisuuksien rikkomisen johdosta. Kuulemisessa nimensä mukaisesti kuullaan velvoitteen rikkonutta ja annetaan tälle johtajan tekemä päätös. Päätöksessä ilmenee jatkotoimenpiteet, joilla tarkoitetaan vakavuusjärjestyksessä joko ohjaavaa keskustelua, kirjallisen varoituksen antamista tuomitulle tai asian viemistä syyttäjälle ja mahdollisesti tuomioistuimeen käsiteltäväksi. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

Kaikki päihteettömyysvelvollisuuden laiminlyönnit eivät etene syyttäjälle asti, vaan tapaukset selvitetään tapauskohtaisesti ja niissä otetaan huomioon asiat, jotka voivat vaikuttaa. Esimerkiksi rangaistuksen loppupuolella tapahtuva päihteettömyysvelvollisuuden laiminlyönti voi olla lieventävä tekijä, jos rangaistus on siihen mennessä suoritettu kunnialla ilman rikkeitä. Valvoja tekee esityksen siitä, millaisen rangaistuksen tuomittu saa velvollisuksiensa rikkomisesta rikkeen törkeyden mukaan. (Valvojan haastattelu.)

7.1.4 Päätös

Päätöksen jatkotoimenpiteistä tekee rikkomuksen tekijän asuinpaikkaa vastaava yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja valvojan esityksen perusteella. Päätös pitää sisällään asian eli jonkun tapahtuman, jolla on rikottu tuomitun VraL 19. §:n tai 20. §:n mukaisia velvollisuuksia. Siinä on myös peruste ja selvitys tapahtumakuvauksesta, miten tuomittu on rikkonut velvollisuuksiaan ja milloin. Päätöksestä selviää, saako tuomittu kirjallisen varoituksen vai keskeytetäänkö toimeenpano ja ilmoitetaan asiasta syyttäjälle. Perusteluna päätöksessä on lakiviittaus tapahtumaa koskevan velvollisuuden rikkomisesta. (Valvojan haastattelu.)

Huumausainetestejä voidaan valvontakäynneillä tehdä pikatestein. Jos testin tulos on positiivinen eli jotain huumausainetta on käytetty, näyte lähetetään Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) tulosten varmennukseen. Huumausainetestien varmentaminen saattaa kestää muutaman viikon, mutta toimeenpano keskeytetään väliaikaisesti jo silloin, jos pikahuumetestit antaa positiivisen tuloksen. THL pystyy selvittämään testistä reseptilääkkeet, jos tuomitulla on käytössään lääkkeitä, jotka saattavat vaikuttaa testien lopputulokseen. Jos tulos on varmennuksenkin jälkeen positiivinen, tehdään ilmoitus syyttäjälle ja päätös täytäntöönpanon keskeyttämisestä. (Tukipartion ohjaajan haastattelu.)

7.2 Tilapäinen keskeytys

Rikosseuraamuslaitos voi tilapäisesti keskeyttää valvontarangaistuksen täytäntöönpanon yhteensä enintään yhdeksi vuodeksi, jos valvontarangaistuksen suorittamiselle loppuun rangaistusaikana sairaudesta, tapaturmasta tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä on aiheutuva este. Rangaistusaika ei kulu keskeytyksen aikana. Jos este kestää pidempään kuin vuoden, Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava asiasta syyt-

täjälle. Syyttäjä saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuin voi sitten pidentää valvontarangaistuksen täytäntöönpanoaikaa tai muuntaa suorittamatta olevan osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. (VraL 21. §)

Jos suorittamatta oleva valvontarangaistus on lyhyt tai tuomittu on vakavasti loukkaantunut, sairastunut tai muun syyn vuoksi, jota ei voida lukea tuomitun syyksi, voidaan jo suoritettu valvontarangaistus katsoa rangaistuksen täydeksi suoritukseksi. (VraL 21. §) Tuomioistuin katsoo tapauskohtaisesti sairauden tai tapaturman vakavuuden ja onko tuomittu kykenevä suorittamaan rangaistusta loppuun.

Valvontarangaistuksesta ei saa lomaa esimerkiksi opiskelun kesäloma-aikaan. Ensimmäisessä tuomitun pitäisi hakea loma-ajalle muuta selviytymistä edistävää toimintaa, jos sellaista ei pystytä järjestämään, valvontarangaistuksen suorittaminen keskeytetään tilapäisesti. (Valvontarangaistuksen täytäntöönpanokäsikirja 2013.)

8 VALVONTARANGAISTUKSEN MUUTTAMINEN VANKEUDEKSI

Valvontarangaistuksen vankeudeksi muuttamisen perusteena on velvollisuuksien törkeä rikkominen. Toimenpiteenä rikosseuraamuslaitos laatii syyttäjälle selvityksen välittömästi velvoitteen rikkomisesta. Tuomitulle annetaan tilaisuus tulla kuulluksi. Jos syyttäjä katsoo valvontarangaistukseen tuomitun menetelleen valvontarangaistuksista annetun lain 19. §:n tarkoitetulla tavalla, syyttäjän täytyy siirtää asia mahdollisimman pian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Asian käsittelevä tuomioistuin valikoituu sen perusteella, missä valvontarangaistuksen tuomitsemiseen johtanut rikosasia käsiteltiin ensimmäisenä oikeusasteena tai paikkakunta, jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai maistraatin mukaisessa osoitteessa, jossa tuomittu vakinaisesti oleskelee. (HE 17/2010.)

Jos tuomioistuin päättää muuntaa valvontarangaistuksen vankeudeksi, lähtökohtaisesti yksi vuorokausi valvontarangaistusta vastaa yhtä vuorokautta vankeutta. Koko jäljellä oleva aika valvontarangaistusta muunnetaan ehdottomaksi vankeudeksi, myös aika, jonka tuomittu olisi voinut suorittaa ehdonalaisessa vapaudessa. Tästä muunnetusta ehdottomasta vankeudesta päästetään ehdonalaiseen vapauteen määräaikoja ja normaaleja säännöksiä noudattaen. (HE 17/2010.) Suorittamatta olevan valvontarangaistuksen pituus muuntaessa vankeudeksi pitää kuitenkin olla vähintään neljä päivää (VraL 26§). Opinnäytetyön liitteissä on havainnollistava taulukko valvontarangaistuk-

sen keskeyttämisestä ja muuntamisesta vankeudeksi.

9 VALVONTARANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON PÄÄTTYMINEN JA EHDONALAINEN VAPAUS

Valvontarangaistuksen täytäntöönpano koostuu kahdesta vaiheesta: sähköisesti valvotusta täytäntöönpanovaiheesta ja ehdonalaisesta vapaudesta. Kun valvontarangaistus on ohi, Rikosseuraamuslaitos käy poistamassa tuomitun hallussa olevat valvontalaitteet.

Valvontarangaistukseen tuomittu päästetään ehdonalaiseen vapauteen rikoslain 2. c luvun 5 – 7. §:n säännöksiä noudattaen eli samoin kuin vankeusrangaistuksissakin. Jos tuomittu ei ole rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, hänet päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun puolet rangaistuksesta on suoritettu. Jos rikosentekijä on ollut rikosentekohetkellä alle kaksikymmentäyksivuotias, määräosa on vastaavasti yksi kolmasosa suoritetusta rangaistuksesta.

Jos tuomittu on ollut viimeisen kolmen vuoden aikana suorittamassa vankeusrangaistusta, hänet päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun valvontarangaistuksesta on suoritettu kaksi kolmasosaa. Alle kaksikymmentäyksivuotiaan rikosentekijän määräosa on vastaavassa tapauksessa puolet suoritetusta rangaistuksesta.

Samoja säännöksiä noudatetaan ehdonalaiseen vapauteen päästämässä, vaikka tuomittu olisi alun perin tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Ehdonalaiseen vapauteen päästäminen on mahdollista, kun vankeusrangaistuksesta on suoritettu 14 päivää. Ehdonalaiseen vapauttamisessa otetaan huomioon mahdollisesti myös rikoslain 6. luvun 13. §:n nojalla tehtävä vähennys vapaudenmenetyksestä.

Jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, sovelletaan rikoslain 2c. luvun 14. §:n säädetyn jäännösrangaistuksen määräämisestä täytäntöön pantavaksi. Rikosseuraamusalueen täytäntöönpanopäällikkö tai työjärjestyksessä määrätty muu virkamies vastaa rangaistusajan laskemisesta ja päättää ehdonalaiseen vapauteen päästämistä. (VraL 31. §)

Valvontarangaistuksen viimeisenä päivänä Rikosseuraamuslaitos käy poistamassa

tuomitun käytössä olevat tekniset valvontalaitteet klo 7:n ja klo 17:n välisenä aikana. (VraA 27. §) Laitteiden poishakemisesta sovitaan tuomitun kanssa ajoissa. Valvonta päättyy, kun valvontalaitteet ovat poistettu.

Ehdonalaiseen vapauteen pääsevälle annetaan vapauttamisasiakirja, johon merkitään henkilötietojen lisäksi täytäntöönpano- ja vapauttamistiedot sekä aika, jonka tuomittu suoritti rangaistustaan. Asiakirjassa on myös ilmoittautumispäivä, jolloin tuomittu on ilmoittauduttava siviilipalveluskeskuksessa. (VraA 27. §) Kun tuomittu on kokonaan suorittanut valvontarangaistuksensa, hänelle annetaan todistus suoritetusta valvontarangaistuksesta (VraA 28. §) *Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava siviilipalveluskeskukselle 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua valvontarangaistuksesta ehdonalaiseen vapauteen päästetyn vapauttamisesta lähettämällä siviilipalveluskeskukselle jäljennös valvontarangaistuksen vapauttamisasiakirjasta. Samoin on siviilipalveluskeskukselle ilmoitettava valvontarangaistuksensa kokonaan suorittaneen vapauttamisesta ilmoitettava.* (VraA 29. §)

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuore rangaistusmuoto aiheena aiheutti aluksi haasteita. Tutkimuksia aiheesta on melko vähän ja yleensäkin tiedonhankinta ja aineiston löytäminen oli hiukan hankalaa. Täysin yhteneväistä ja tarkkaa ohjeistusta valvonnasta ei edes ole, vaan jokaista asiaa tarkastellaan tapauskohtaisesti. Edellä mainittu aiheutti sen, että tutkin asiaa yleisellä tasolla. Kaikkia eri tapauksia en pysty läpikäymään, sillä jokainen tapaus on jollain tavoin erilainen. Kuitenkin mm. laki valvontarangaistuksista, hallituksen esitys ja valvontarangaistuskäsikirja antavat raamit tutkimukselle.

Minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta Rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta tai valvontarangaistuksesta, joten lähtökohdat tiedon määrässä olivat vähäiset. Pääsin onneksi suorittamaan viikon harjoittelujakson Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistoon seuraamaan valvojien ja tukipartion toimintaa. Harjoittelun jälkeen tietoni aiheesta ei pohjautunut enää vain kirjoitettuun materiaaliin, vaan näin käytännön työskentelyä ja pystyin sulauttamaan sen kirjallisen tiedon rikastuttamiseksi.

Yhdyskuntapalvelua verrattaessa valvontarangaistukseen huomasin hiukan ristiriitaisen seikan. Yhdyskuntapalvelu voidaan tuomita kahdeksaksi kuukaudeksi, kun valvontarangaistus vain kuudeksi. Silti valvontarangaistus on asteikolla ankarampi ran-

gaistuslaji kuin yhdyskuntapalvelu. Alun perin hallituksen esityksen mukaan valvontarangaistus pitikin olla kahdeksan kuukauden mittainen rangaistus, mutta lakivaliokunta ehdotuksesta se muuttui kuusikuukautiseksi. Kuuden kuukauden mitan perusteena oli, että uudelle ja vaativalle rangaistuslajille haluttiin taata hyväksyntä yhteiskunnallisesti (LaVM 30/2010 vp). Pidemmän rangaistuksen tuomia hyötyjä tai haittoja on vaikea arvioida. Voisiko se sopeuttaa tuomittua paremmin yhteiskuntaan vai olisi-ko siitä haittaa pidemmällä aikajaksolla tuomitun sosiaaliselle sopeutumiselle?

Kuuden kuukauden valvontarangaistus toimii vakavana varoituksena vankilaan joutumisesta. Rangaistuksen siis varmasti toivotaan vähentävän rikoksen uusimista. Tutkimustuloksia valvontarangaistusten ja rikosten uusimisten välisestä riippuvuudesta ei vielä ole tuomittujen määrän vähyyden vuoksi. Valvontarangaistus kuitenkin on yhdyskuntapalveluna ankarampi rangaistus, sillä esimerkiksi tuomitun liikkumisvapautta rajoitetaan sekä valvotaan ja rangaistuksen aikana päihteet ovat kiellettyjä. Rangaistuksen velvoitteiden noudattaminen vaatiikin itsehillintää.

Selkeänä positiivisena asiana kyseessä olevassa rangaistuslajissa on, että sillä välte-tään vankilan haitalliset puolet. Tuomittu voi elää perheensä kanssa ja voi tavata tutta-viaan rangaistuksen täytäntöönpanon aikanakin. Sosiaalisten valmiuksien ylläpitoa li-sää myös työ- tai opiskelupaikan säilyminen, jotka saattavat olla uhattuna ehdottoman vankeusrangaistuksen takia. Taloudellinen asemakaan ei heikkene, jos tuomittu työs-kentelee toimeenpanon aikana.

Valvontarangaistus on vankilaa edullisempi vaihtoehto. Valvonnan päiväkohtainen hinta on noin kolmannes yhden vankilapäivän vastaavasta. Valvontarangaistus siis saattaa jatkossa helpottaa myös vankiluvun hallitsemista ja sen takia yleisesti laskea yleisten suomalaisten rangaistuslajien kuluja. Pitää myös ottaa huomioon, että vapau-nessa valvottuna oleva maksaa työstään veroa, joten teoriassa hän maksaa rangaistuk-sen aikana omaa tuomiotaan ja kykenee samalla huolehtimaan perheensä toimeentu-losta. Asumiskustannukset kuuluvat myös tuomitulle.

Valvojien haastattelun perusteella valvontarangaistus on Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille eli valvontarangaistuksen valvojille työllistävämpi kuin yhdyskuntapal-velu. Varsinkin lausuntovaiheen byrokratia sekä aikataulutusten ja selvitysten tekemi-nen vievät aikaa ja resursseja. Tuomitun tekemät velvollisuusrikkomukset tietenkin myös lisäävät työmäärää. Jos tuomittu taas noudattaa valvontarangaistukseen sisälty-

viä velvollisuuksia rikkeitä, rangaistus voi olla edullinen ratkaisu yhteiskunnalle.

Tuomitun pitää noudattaa hänelle suunniteltua viikkosuunnitelmaa, joka syötetään sähköiseen valvontalaitteeseen. Tuomittu on itsekin mukana suunnittelemassa viikko-aikataulua, joten hän saa hiukan vaikuttaa mm. omien harrastusten liittämiseksi viikko-aikatauluun. Mikäli tuomittu ei noudata viikkosuunnitelmaa minuutilleen, valvontalaitteet tekee hälytyksen valtakunnalliseen Valvontakeskukseen. Valvontakeskuksesta annetaan tarvittaessa toimeksianto tukipartiolle, joka käy tarkistamassa tilanteen.

Hälytykset työllistävät tukipartiota. He selvittävät, mistä hälytyksen syy johtui. Jos tuomittu rikkoi velvollisuuksiaan, hänelle voidaan antaa ohjaavaa keskustelua, kirjallinen varoitus tai törkeän rikkomuksen tapauksissa muuntaa jäljellä oleva rangaistus ehdottomaksi. Velvollisuuksien noudattamista, käytännössä päihde- ja tupakkavelvoitetta valvotaan ja testataan valvontakäynneillä vähintään kaksi kertaa viikossa. Voidaan siis todeta, että tuomitun elämä todella on valvottua ja rajoitettua, muttei kuitenkaan eristettyä.

Valvontarangaistus otettiin käyttöön marraskuussa 2011, joten se on ollut rangaistuksena käytössä Suomessa vasta kolme vuotta. Siihen ei ole tuomittu vielä monta henkilöä, joten Rikosseuraamuslaitoksellakin rangaistuksen täytäntöönpanon toimenpiteet eivät ole täysin rutinoituneet, koska kaikki tapaukset eroavat toisistaan. Yleispätevää ohjeistusta jokaisesta tilanteesta ei voikaan olla, vaan päätökset ja toimenpiteet pitää tehdä järkeillen ja tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

Harjoittelujakson aikana huomasin joitain mahdollisia parannettavia asioita suomalaisessa valvontarangaistusjärjestelmässä. Ennen kaikkea päihdehoitoon tulisi panostaa enemmän. Tuomittua pitäisi enemmän ohjata päihdehoitoon ja esimerkiksi A-klinikkakäyntien määriä pitäisi kasvattaa, sillä useat valvontarangaistukseen tuomitut kärsivät jonkin asteisista päihdeongelmista. Rangaistus olisi silloin tukena elämänlaadun parantamiseksi ja apuna päihde- ja tupakkavelvoitteen irtautumiseen.

Tuomion ankaruus ja haastavuus ovat tietenkin subjektiivista. Tuomitulle, joka normaalisti liikkuu paljon, vapauden rajoitus voi olla hyvinkin rajoittava tekijä. Toisaalta ihmiselle, joka ei muutenkaan paljon liiku pois kotoaan, rangaistuksen suorittaminen voi olla todella helppoa. Tällöin vaikeutta saattaa aiheuttaa kuitenkin se, että valvontarangaistukseen kuuluu toimintavelvoite, mikä pitää sisällään mm. työtä, opiskelua,

kuntoutusta ja ulkoilua. Jos tuomittu ei aiemmin ole noudattanut päivittäistä elämän rytmiä, niin sen yhtäkkäinen aloittaminen voikin koitua hankalaksi.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Hallituksen Esitys 17/2010.

Huumausainelaki 30.5.2008/373.

Korkeimman oikeuden ratkaisu 2013:18.

Korkeimman oikeuden ratkaisu 2014:12.

Laki rikosseuraamuslaitoksista 27.11.2009/953.

Laki valvontarangaistuksesta 330/2011.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

LaVM Lakivaliokunnan mietintö 30/2010 vp. Saatavissa:

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/lavm_30_2010_p.shtml [Viitattu 10.10.2014].

Majanen, M. 2014, Valvontarangaistus. Saatavissa: <http://www.edilex.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/artikkelit/11713.pdf> [Viitattu 25.9.2014].

Mohell, U. 2011. Valvontarangaistus. Saatavissa:

<http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2761/valvontarangaistus> [Viitattu 3.10.2014].

Mohel, U. 2012. Onko valvontarangaistus löytämässä paikkansa seuraamusjärjestelmässä? Saatavissa:

http://www.porttivapauteen.fi/blogi/kirjoitukset/32/onko_valvontarangaistus_loytamassa_paikkansa_seuraamusjarjestelmassa [Viitattu 15.10.2014].

Oikeusministeriö. 2007. Hyvinvointivaltion kriminaalipolitiikkaa. Saatavissa:

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1198084655483/Files/Hyvinvointivaltion_kriminaalipolitiikka_P.pdf [Viitattu 12.9.2014].

Oikeusministeriö. 2011. Valvontarangaistus. Saatavissa:

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/toimintajatavoitteet/kriminaalipolitiikka/seuraamusj-arjestelma/valvontarangaistus.html> [Viitattu 12.9.2014].

Oikeusministeriö. 2013. Tuomioiden täytäntöönpanon aloittaminen. Saatavissa:

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1362575472873/Files/OMML_15_2013_Tuomioiden_taytantonpano_64s.pdf [Viitattu 6.10.2014]

Opetusministeriön työryhmämietintö sähköisestä valvonnasta. 2007:17 Oikeusministeriö. Saatavissa:

http://www.hel.fi/static/helsinki/paatosasiakirjat/Kh2008/Esityslista10/Liitteet/Opetusministeri-on_tyoryhmamietinto_sahkoisesta_valvonnasta.pdf?Action=sd&id=%7BAE03FD10-CBEC-48C1-9DB3-6755DA858AF3%7D [Viitattu 28.11.2014].

PeVL Perustuslakivaliokunnan lausunto 30/2010 vp. Saatavissa:

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=utpvm&\\${BASE}=utpvm&\\${THWIDS}=0.37/1416163477_324299&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=utpvm&${BASE}=utpvm&${THWIDS}=0.37/1416163477_324299&${TRIPPIFE}=PDF.pdf) [Viitattu 25.11.2014].

Poliisilaki 7.4.1995/493.

Rautiainen, M. 2012. Valvontarangaistus – Tuomittu asuu kotonaan valvottuna. Saatavissa: <http://www.edilex.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/artikkelit/8793.pdf> [Viitattu 7.10.2014].

Rautiainen, M & Asikainen, A. 2013. Valvontarangaistus selvitys ja soveltuvuuskriteerit – Mikään yksittäinen tekijä ei yksinään ratkaise henkilön soveltuvuutta valvontarangaistukseen. Edilex. Saatavilla: <http://www.edilex.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/artikkelit/9340.pdf> [Viitattu 15.11.2014].

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2013, Saatavissa:

<http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikir->

[ja/7W5DQb7OB/Rikosseuraamuslaitoksen_tilastollinen_vuosikirja_2013_.pdf](#) [Viitattu 20.10.2014].

Surakka, J. 2013. Työryhmä: Tuomioiden täytäntöönpanon aloittaminen Rikosseuraamuslaitoksen hoidettavaksi. Edilex. Saatavissa: <http://www.edilex.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/uutiset/35525> [Viitattu 28.11.2014].

Sähköpostikysely. Rikosseuraamuslaitoksen erikoistutkija Marja-Liisa Muiluvuori. 28.11.2014

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2011. Rikosoikeus – Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki, Talentum.

Tukipartion ohjaajien (2 kpl) haastattelut 13. 14. Ja 17. 10.2014 Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistolla.

Työryhmämietintö 2009. Sakon muuntorangaistus-järjestelmän kehittäminen. Saatavissa: http://www.edilex.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/ministerioiden_julkaisut/6720.pdf [Viitattu 7.10.2014].

Valtioneuvoston asetus valvontarangaistuksesta 1080/2011.

Valvontarangaistus. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/valvontarangaistus.html> [Viitattu 2.10.2014]

Valvontarangaistuksen täytäntöönpano-käsikirja 2013. Rikosseuraamuslaitos, Keskushallintoyksikkö.

Valvojien (2 kpl) haastattelu 9.10.2014 Lahden yhdyskuntaseuraamustoimistolla.

Valvontarangaistus käyttöön marraskuun alusta. Oikeusministeriön uutiset 20.10.2011. Saatavilla: <http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2011/10/valvontarangaistuskayttoonmarraskuunalusta.html> (Viitattu 3.10.2014)

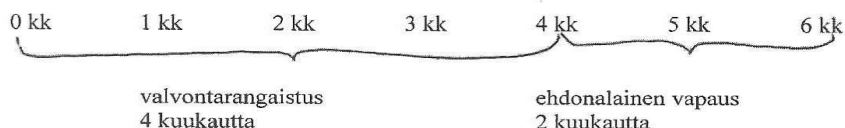
Kysymykset

1. Kuinka usein tai tiheästi valvontakäyntejä voi suorittaa?
 - Vaikuttaako rikkomukset tiheämpään seurantaan
2. Toiminta päihtyneen valvontarangaistusta suorittavan kanssa?
 - Epäily päihtymisestä. Onko oikeus takavarikoida omaisuutta?
 - Jälkitoimenpiteet kiellettyjen aineiden/esineiden havaitsemisen jälkeen?
 - Toiminta, kun tuomittu on päihtynyt täsmennettyä toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä?
3. Onko oikeutta tarkistaa tai tarkistuttaa epäilytilanteissa kaappeja yms. tai vastavasti tehdä puhallustestiä yms. jos epäillään tuomitun olevan päihtynyt tai huumausaineiden vaikutuksen alaisena?
4. Viranomaistoiminta käytännössä rikkomustilanteissa?
 - Tavanomainen tukipartion toiminta?
 - Rikosseuraamuslaitoksen jatkotoimenpiteet?
 - Tiedon siirtyminen muille viranomaisille (mm. poliisi)?
5. Toimeenpanosuunnitelman tilapäiset poikkeamiset? Miten onnistuu sovitusti ja voiko rangaistusta suorittava poistua ilmoittamatta todellisessa hengenhädässä?
6. Millaisia toimenpiteitä väliaikaisen keskeytyksen aikana? Miten tuomittua valvotaan k.o. aikana?
 - Kuinka paljon Lahden yhdyskuntatoimistolla on ollut väliaikaisia keskeytyksiä ja yleisimmät syyt niihin?
7. Kuullaanko samassa talossa asuvia rikkomustilanteissa? Millaiset tapaukset?
8. Jos tuomittu ei voi asua samassa asunnossa muiden kanssa rangaistuksen aikana, miten rangaistus toteutetaan/muutetaan?

9. Onko valvonnasta, valvontalaitteista tai rangaistuksesta tullut valituksia jollekin taholle? Rikosseuraamuslaitos, Käräjäoikeus?
10. Onko valvontalaitteissa tai valvontatavoissa tapahtunut muutosta rangaistusmenettelyn käyttöönoton jälkeen?
- Miten valvontalaitteet ovat toimineet? Onko ollut ongelmia?
 - Onko tullut tietoon, että seurantalaitteita olisi yritetty jollain tavalla irrottaa tai hajottaa? Seuraamukset?
11. Saavatko toimintavelvoitepaikat (mm. oppilaitokset/työnantajat) tiedon valvontarangaistuksen suorittamisesta?
12. Velvollisuuksien rikkomiset? Millaisista rikkomuksista varoituksia ja toiminta, jos rikkomukset jatkuvat varoituksista huolimatta?
13. Millä tavoin valvontarangaistus on työllistävämpi kuin yhdyskuntapalvelu?
14. Onko ulosottomiehellä jokin hallinnollinen tarkoitus vai miksi mukana, eli miksei Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta voi suoraan toimia?

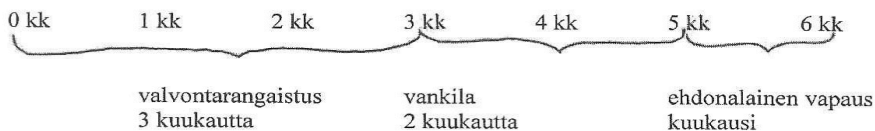
Valvontarangaistuksen keskeyttäminen ja muuntaminen vankeudeksi:Esimerkki 1:

Valvontarangaistusta on tuomittu kuusi kuukautta. Jos ehdonlaiseen vapauteen päästämisen määräosa on $2/3$, niin valvontarangaistus on suoritettu loppuun neljän kuukauden päästä.

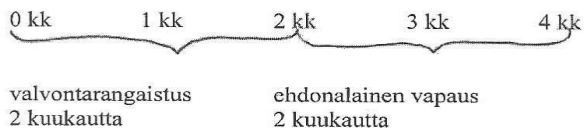

Jos valvontarangaistus keskeytetään ja muunnetaan vankeudeksi, kun sitä on suoritettu kolme kuukautta, niin vankeudeksi muunnetaan kolme kuukautta. Tästä suoritetaan vankilassa $2/3$, eli kaksi kuukautta.

Yhteensä valvontarangaistuksessa ja vankilassa ollaan silloin viisi kuukautta.

Esimerkki 2:

Valvontarangaistusta on tuomittu neljä kuukautta. Jos ehdonlaiseen vapauteen päästämisen määräosa on $1/2$, niin valvontarangaistus on suoritettu loppuun kahden kuukauden päästä.

Jos valvontarangaistus keskeytetään ja muunnetaan vankeudeksi, kun sitä on suoritettu kuukausi, niin vankeudeksi muunnetaan kolme kuukautta. Tästä suoritetaan vankilassa $1/2$, eli puolitoista kuukautta.

Yhteensä valvontarangaistuksessa ja vankilassa ollaan silloin kaksi ja puoli kuukautta.

